

2021–2030 M. REGIONŲ PLĖTROS PROGRAMA

REGIONŲ PLĖTROS PROGRAMOJE NAGRINĖJAMŲ RODIKLIŲ SĄVADAS:

Problemų mastą ir jų sąsajas apibūdinantys rodikliai:

Ekonominė sritis („E“):

- Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) (2019 m., Lietuvos statistikos departamentas).

Socialinė sritis („S“):

- Patenkintas socialinio būsto poreikis (proc.) (2020 m., Socialinės apsaugos ir darbo ministerija);
- Patenkintas socialinių paslaugų poreikis (proc.) (2020 m., Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Lietuvos statistikos departamentas);
- Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose, dalis (proc.) (2020–2021 m., Švietimo valdymo informacinė sistema);
- Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) (proc.) (2019 m., Švietimo valdymo informacinė sistema);
- Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais, proc. (2020 m., Aplinkos apsaugos agentūra);
- Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais (proc.) (2020 m., Aplinkos apsaugos agentūra);
- Žuvusiųjų keliuose skaičius milijonui gyventojų (2020 m., Lietuvos statistikos departamentas);
- Sunkiai sužeistųjų keliuose skaičius milijonui gyventojų (2020 m., Informatikos ir ryšių departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos);
- Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) (2020 m., Higienos institutas).

Aplinkos ir klimato kaitos sritis („A“):

- Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis, procentais (2020 m., Aplinkos apsaugos agentūra);
- Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis, procentais (2020 m., Aplinkos apsaugos agentūra);
- Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD_{2,5} poveikiui | mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų (2019 m., Europos aplinkos agentūra);
- Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km) | vnt./km² (2021 m., Lietuvos geologijos tarnyba; 2021 m. surašymas, Lietuvos statistikos departamentas);
- Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km² ir didesnio tankumo teritorijoje (2018 m., Europos aplinkos agentūros CORINE programa; 2021 m. surašymas, Lietuvos statistikos departamentas).

Kelias sritis apimantys rodikliai:

Socialiniai ir ekonominiai („S+E“):

- Asmenys, gyvenantys skurdo rizikoje ar socialinėje atskirtyje (proc.) (2020 m., Lietuvos statistikos departamentas);
- Užimtumo lygis (15–64 m.) (2020 m., Lietuvos statistikos departamentas);
- 3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis (2019–2020 m., Švietimo valdymo informacinė sistema);

Ekonominis ir aplinkos („E+A“):

- Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui – gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) (tonos) (2020 m., VĮ Regitra; 2019 m., Aplinkos apsaugos agentūra; 2019 m., Lietuvos statistikos departamentas; 2019–2020 m. pradžia (iki karantino paskelbimo), Vidaus reikalų ministerija, tyrimo „Pasirengimas regioninio lygmens viešojo transporto paslaugų organizavimo sistemos sukūrimui“¹ gyventojų apklausa).

Apimantis visas sritis (S+E+A):

- Viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1000 gyventojų (2019 m., IS VINTRA; 2019 m., Lietuvos statistikos departamentas).

¹ Pasirengimas regioninio lygmens viešojo transporto paslaugų organizavimo sistemos sukūrimui: galutinė ataskaita. (2020). LR Vidaus reikalų ministerija. Prieiga per internetą: https://nrp.vrm.lt/data/public/uploads/2020/11/2020_galutine_ataskaita_regioninio_lygmens_viesasis_transportas_vrm.pdf

Regionų savybes apibūdinantys rodikliai:

- **Teritorijos pasiekiamumas:** indeksas, sudarytas iš 4 rodiklių: gyventojų, kuriems ekonominis centras pasiekiamas per 45 ir mažiau minučių, dalies (2018 m., Savivaldybių priskyrimo grupėms pagal keliamus ekonominio augimo tikslus metodikos ir tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2019 m. spalio 16 d. įsakymu Nr. 1V-861 „Dėl savivaldybių priskyrimo grupėms pagal keliamus ekonominio augimo tikslus metodikos ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau - Savivaldybių priskyrimo grupėms pagal keliamus ekonominio augimo tikslus metodikos ir tvarkos aprašas), nurodyti šaltiniai); vidutinės kelionės į darbą trukmės (2019–2020 m. pradžia, tyrimo „Pasirengimas regioninio lygmens viešojo transporto paslaugų organizavimo sistemos sukūrimui“ gyventojų apklausa); gyventojų, kuriems sudaryta galimybė naudotis viešuoju transportu tinkamu kelionėms į darbą laiku, dalies (2019 m., IS VINTRA; 2019 m., Lietuvos statistikos departamentas) ir vietinės reikšmės kelių (gatvių) su patobulintomis dangomis dalies nuo visų vietinės reikšmės kelių (2019 m., Lietuvos statistikos departamentas). Kur 0 atitinka vidutinį regioną, o 1 balas = 0,01 standartinio nuokrypio.
- **Darbingo amžiaus gyventojų kaita:** 10–19 m. ir 55–64 m. gyventojų santykis (2020-01-01, Lietuvos statistikos departamentas).
- **Amžiaus struktūra:** demografinės senatvės koeficientas (2020-01-01, Lietuvos statistikos departamentas).
- **Gyventojų koncentracija:** gyventojų dalis 3000 ir daugiau gyventojų/km² tankumo gardelėje (2020 m. bandomasis surašymas, 1 km gardelė, Lietuvos statistikos departamentas).
- **Ekonominių veiklų koncentracija:** darbo vietų dalis statistiškai reikšmingose (pagal Getis-Ord Gi* statistiką) ekonominės veiklos „karštosiose teritorijose“, nustatytose pagal Savivaldybių priskyrimo grupėms pagal keliamus ekonominio augimo tikslus metodikos ir tvarkos aprašą (2018 m., Savivaldybių priskyrimo grupėms pagal keliamus ekonominio augimo tikslus metodikos ir tvarkos apraše nurodyti šaltiniai).
- **Ekonominių veiklų įvairovė:** veikiančių ūkio subjektų, priskirtų EVRK K iki N sekcijoms dalis (2018 m., 2,5 km gardelė, Lietuvos statistikos departamento Veikiančių ūkio subjektų geoerdvinių duomenų rinkinys).

I SKYRIUS**REGIONŲ PLĖTROS PROGRAMOS PASKIRTIS****1. Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) uždavinių įtraukimo į Regionų plėtros programą (toliau – RPP) logika**

Į RPP įtraukiami NPP uždaviniai ar jų dalys – regioninės pažangos priemonės, tiesiogiai įgyvendinantys NPP 7 strateginį tikslą „Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį“ (7.1. ir 7.2 uždaviniai) arba prisidedantys prie šio tikslo įgyvendinimo atskirose valstybės veiklos srityse (švietimo, sveikatos, socialinės apsaugos ir užimtumo, transporto, aplinkos ir klimato kaitos).

Įtraukiant atskirų valstybės veiklos sričių uždavinius į RPP, siekiama paskatinti savivaldybes ir regionų plėtros tarybas prisidėti prie efektyvaus fizinės ir skaitmeninės infrastruktūros kūrimo ir valdymo, tinkamo viešųjų paslaugų lygio užtikrinimo, tvaraus ekonominio augimo ir teisės į saugią ir švarią aplinką užtikrinimo, ir taip padėti pasiekti ne tik NPP tikslus šalies mastu, bet ir padidinti našumą, užimtumą ir gerovę kiekviename regione ir sumažinti regioninius netolygumus.

Į RPP įtrauktų NPP uždavinių įgyvendinimo sėkmė priklauso nuo įvairių tiesioginių ir netiesioginių veiksnių įtakos, kurių dalis yra bendri (pvz., aplinkos taršos priklausomybė nuo ekonominių veiklų koncentracijos), o dalis yra unikalūs, susiję su konkrečiu regiono gamtiniais, kultūriniais ištekliais, socialiniu kapitalu, tradicijomis. Todėl, įgyvendinant į RPP įtrauktus NPP uždavinius, turi būti taikomas kolektyvinio, susitarimu pagrįsto valdymo principas, centrinei valdžiai prisiimant mažiau dominuojantį vaidmenį.

Į RPP įtraukiamų NPP uždavinių (jų dalių) problemų analizės metu nustatyta, kad problemai (-oms) spręsti reikalingas regionų plėtros tarybų ir (ar) savivaldybių prisidėjimas. Todėl regionų plėtros planų pažangos priemonės planuos regionų plėtros tarybos, atsižvelgdamos į ministerijų regioninėms pažangos priemonėms nustatytus NPP poveikio rodiklius ir į konkretaus regiono bei kiekvienos regiono savivaldybės situacijos ypatumus.

Atlikus problemų sąsajų ir sklaidos analizę, nustatytos tiesioginės į RPP įtrauktų NPP uždavinių sprendžiamų problemų sąsajos, rodančios, kad ir šių uždavinių įgyvendinimas yra glaudžiai susijęs tarpusavyje. Atskirais atvejais pastebėta ir tai, kad vieno iš uždavinių sėkmingas įgyvendinimas gali turėti neigiamą poveikį kitų

valstybės veiklos sričių uždavinių rezultatams. Todėl turi būti taikomos kompleksinės priemonės, užtikrinančios atitinkamų uždavinių sinergiją ir padedančios išvengti neigiamų pasekmių.

2. Atsižvelgus į aukščiau išdėstytus kriterijus, į RPP įtraukiami šie bendras regioninės plėtros problemas sprendžiantys NPP uždaviniai:

7.1 uždavinys. Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą.

7.2 uždavinys. Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems.

2.2 uždavinys. Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę.

2.10 uždavinys. Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą.

3.1 uždavinys. Pagerinti ugdymosi rezultatus ir sumažinti jų atotrūkį.

3.2 uždavinys. Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinti saugią aplinką kiekvienam asmeniui.

5.3 uždavinys. Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą.

6.1 uždavinys. Didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį ir alternatyvių degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūši judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą.

6.7 uždavinys. Gerinti vandens telkinių būklę bei didinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir efektyvumą.

6.8 uždavinys. Išsaugoti ir atkurti biologinę įvairovę, ekosistemų, jų paslaugų kokybę bei kraštovaizdžio savitumą ir užtikrinti darnų gamtos išteklių naudojimą

6.10 uždavinys. Mažinti susidarančių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkyti.

6.11 uždavinys. Stiprinti neigiamo poveikio aplinkai prevenciją, aplinkos monitoringą ir aplinkos apsaugos kontrolę.

Regioninės plėtros pagrindinės problemos ir jų tarpusavio sąsajos

NPP 7 strateginio tikslo „Tvariai ir subalansuotai vystyti Lietuvos teritoriją ir mažinti regioninę atskirtį“ problemos yra suformuluotos remiantis Jungtinių Tautų Darbotvarkės 2030 darnaus vystymosi samprata, kuria siekiama suderinti aplinkosauginius, ekonominius ir socialinius visuomenės tikslus,² ir 2007 m. Europos Sąjungos Lisabonos sutartyje įtvirtintu teritorinės sanglaudos tikslu. Teritorinė sanglauda suprantama kaip siekis užtikrinti, kad žmonės galėtų kaip įmanoma geriau pasinaudoti specifinėmis vietų, kuriose gyvena, galimybėmis ir kad joks gyventojas nepatirtų nepalankių sąlygų, susijusių su viešųjų paslaugų prieiga, būsto ar užimtumo galimybėmis, vien dėl to, kad gyvena tam tikrame regione. Siekiant darnaus vystymosi ir teritorinės sanglaudos, praktikoje kyla šios **regioninės plėtros problemos**:

- **1 problema: Geografiškai nesubalansuotas ir netvarus ekonominis augimas (ekonomikos sritis);**
- **2 problema: Didėjantys viešųjų paslaugų prieinamumo netolygumai (socialinė sritis);**
- **3 problema: Netolygios plėtros poveikis aplinkai ir klimato kaitai (aplinkos ir klimato kaitos sritis).**

Trijų vadinamojo „darnaus vystymosi trikampio“ sričių – ekonominės, socialinės ir aplinkos bei klimato kaitos – tarpusavio ryšys, siekiant tvarios regionų plėtros, pavaizduotas 1 pav. Ekonomikos ir aplinkos bei klimato kaitos sąsaja pirmiausiai pasireiškia tuo, kad spartesnis ekonomikos augimas lemia didesnę išteklių naudojimą, šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) ir teršalų emisijas, atliekų kiekio augimą, todėl su aplinkos problemomis dažniau susiduria ekonomiškai sėkmingi regionai. Ekonomikos ir socialinės sritys turi abipusį ryšį, kur ekonomikos poveikis socialinei aplinkai (pajamos, užimtumas) ir socialinės srities poveikis ekonomikai (vartojimo apimtys, išsilavinimas, socialinė įtrauktis) padeda pasiekti abiejų sričių sinergiją. Tačiau tai, kad ekonominiai skirtumai tarp regionų auga, lemia ir mažėjantį viešųjų paslaugų prieinamumą, o viešųjų paslaugų (ypač viešojo transporto, ikimokyklinio ugdymo ir socialinių paslaugų) trūkumas riboja atskirų visuomenės grupių galimybes pasinaudoti ekonominio augimo rezultatais. Socialinės srities poveikis aplinkai pasireiškia per demografinius pokyčius, urbanizaciją, kintančius judumo ir vartojimo įpročius, o aplinkos problemų poveikis socialinei sričiai pasireiškia per poveikį sveikatai, prastesnes gyvenimo ir darbo sąlygas. Taigi, kiekviena iš trijų sprendžiamų regioninės plėtros problemų yra susijusi su kitomis dviem priežastiniais ryšiais. Tai patvirtina ir tolimesnėse RPP dalyse pateikiama detalesnė problemų sąsajų ir sklaidos analizė.

² UN General Assembly. (21 October 2015). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, A/RES/70/1. Prieiga per internetą: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf

Teritorinės sanglaudos siekis kartu reiškia tai, kad, siekiant tvaraus regionų vystymosi, didelę reikšmę turi regionų savybės, dėl kurių regioninės plėtros problemos skirtinguose regionuose pasireiškia skirtingu mastu ir reikalauja vietos ypatumams tinkamų sprendimų. Ypač didelę reikšmę turi:

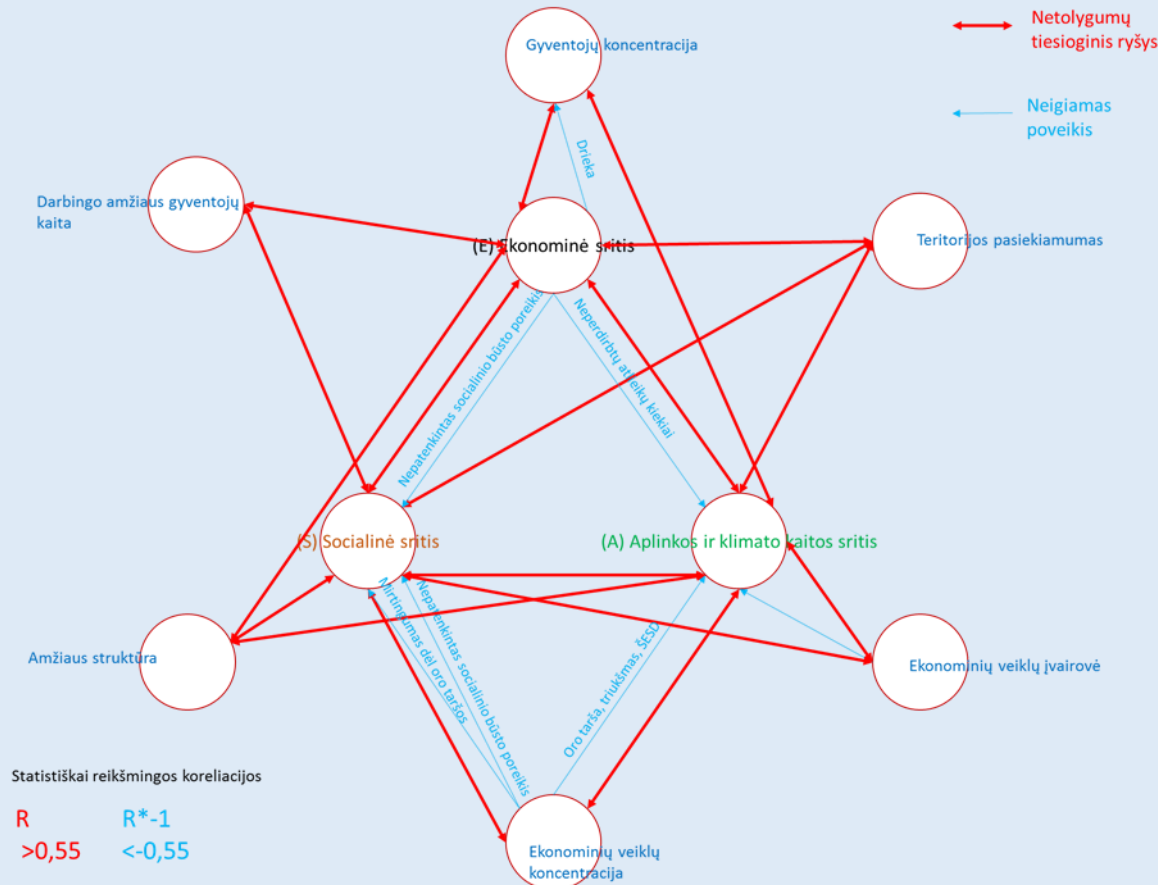
Ekonominės veiklos koncentracija, kuri sudaro sąlygas spartesniam ekonominiam augimui, užimtumo didėjimui, tačiau didina transporto srautus, oro, grunto, vandens taršą vietiniu lygiu bei didina šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) išmetimus.

Neigiama darbingo amžiaus gyventojų kaita didesnėje Lietuvos dalyje, kuri lems ilgalaikes ekonominio augimo galimybes ir viešųjų paslaugų teikimui ir tobulinimui turimus išteklius.

Amžiaus struktūra, visuomenės senėjimo procesai, dėl kurių iš esmės keičiasi viešųjų paslaugų vartotojų grupės ir jų poreikiai.

Gyventojų koncentracija, kuri lemia ir mažesnius viešųjų paslaugų teikimo kaštus, ir geresnes užimtumo bei pajamų augimo galimybes, tačiau kartu tankiai gyvenamų teritorijų gamtinės aplinkos kokybė yra prastesnė ir prastėja dėl miestų driekos proceso.

Ekonominių veiklų įvairovė, nuo kurios priklauso regionų ekonomikos atsparumas ir galimybės prisitaikyti prie ateities tendencijų.

1 pav. Regioninės plėtros problemų tarpusavio sąsajos

Plėtros programų tarpusavio sąsajos, sprendžiant regioninės plėtros problemas

Nors darnaus vystymosi samprata nėra nauja (ja paremti regionų plėtros tikslai buvo keliami ir anksčiau), o Europos Sąjungos (toliau – ES) fondų investicijos regionų plėtrai skiriamos nuo 2007 m., tai nepaskatino reikšmingesnio regioninių netolygumų mažėjimo (žr. žemiau pateikiamą problemų sklaidos analizę) nė vienoje iš sričių. Toliau ryškėja konkretiems regionams būdingos ilgalaikės struktūrinės problemos (pajamų nelygybė, žemas našumas), esamos grėsmės (visuomenės senėjimas, gyventojų skaičiaus mažėjimas) pasipildo naujomis (skaitmeninimas, automatizavimas, klimato kaita). Tai lėmė ilgą laiką taikytas centralizuotas regioninės politikos planavimo ir įgyvendinimo modelis, formalus savivaldybių ir regionų plėtros tarybų dalyvavimas priimant sprendimus, kuris neleido įgyvendinti kompleksinių priemonių, suderinant ekonominę, socialinę ir aplinkosauginę dimensijas, ir priimti individualizuotų, konkrečių regionų savybėms tinkamiausių sprendimų. Regionų įgalinimas ir tai leidžianti institucinė sąranga koncepciškai suformuluota tik 2017 m., priėmus Regioninės politikos Baltąją knygą³, o reikalingas teisinis reglamentavimas sukurtas 2020–2021 m., priėmus naujos redakcijos Regioninės plėtros įstatymą ir reformavus strateginio valdymo sistemą. Pagal naują strateginio valdymo sistemą, sprendžiant konkretaus regiono plėtros problemas ir šalinant jų priežastis, kartu prisidedama prie RPP įvardintų regioninės plėtros problemų sprendimo, o per jas ir prie šių šakinėms plėtros programoms priskirtų NPP uždavinio lygmens problemų pašalinimo ar jų masto sumažinimo (žr. 2 pav.):

Sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo plėtros programos problema:

1. Aukštas žmonių sergamumas ir mirtingumas nuo ligų, kurių galima išvengti prevencinėmis priemonėmis;

Socialinės sutelkties plėtros programos problemos:

1. Daugiau nei trečdalis neįgaliųjų ir šeimų, auginančių neįgalų vaiką, skursta ar patiria socialinę atskirtį;
2. Daugiau nei trečdalis vyresnio amžiaus (65+) žmonių patiria skurdą ar socialinę atskirtį;
3. Mažiau galimybių turinčio jaunimo socialinė atskirtis ir negebėjimas integruotis į visuomenės gyvenimą;
4. Socialinė atskirtis dėl socialinės elgsenos (asmenys, turintys įvairių priklausomybių, iš įkalinimo įstaigų išėję asmenys, benamiai);
5. Būsto prieinamumas;

Švietimo plėtros programos problemos:

1. Nevienodos mokyklinio starto galimybės;
2. Nepakankamai išplėta švietimo pagalba mokyklose;
3. Neužtikrinamas neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) prieinamumas;

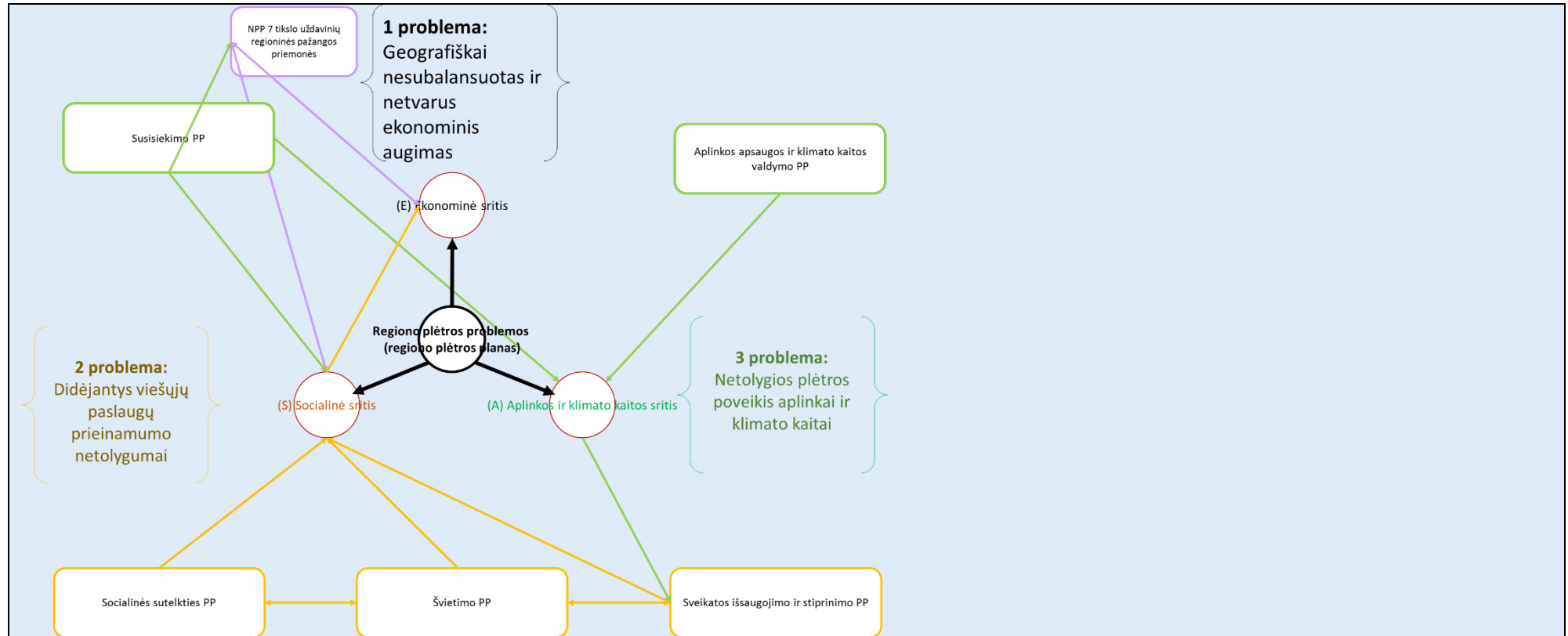
Susisiekimo plėtros programos problemos:

1. Lietuvoje eismo saugos lygis žemesnis negu ES vidurkis;
2. Transporto sektorius generuoja didžiausią ŠESD ir transportui būdingų oro teršalų dalį Lietuvoje;

Aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo programos problemos:

1. Nepakankamas geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo ir kokybės užtikrinimas;
2. Mažėja natūralių ir pusiau natūralių teritorijų, silpnėja gamtinio karkaso teritorijų ekologinis potencialas, nyksta biologinė įvairovė, degraduoja ekosistemos, mažėja jų teikiamų paslaugų kokybė;
3. Nepakankamai veiksminga aplinkos monitoringo sistema kelia riziką, kad aplinkos kokybės valdymo sprendimai priimami trūkstant pagrįstos informacijos;
4. Didėjantis susidarantių atliekų kiekis ir nepakankamai efektyvus atliekų tvarkymas.

³ Lietuvos regioninės politikos Baltoji knyga dariniai ir tvariai plėtrai 2017–2030. (2017.) Prieiga per internetą: https://vrm.lrv.lt/uploads/vrm/documents/files/LT_versija/Naujienos/Baltoji_knyga_GALUTINIS.pdf

2 pav. Plėtros programų sąsajų schema

Sprendžiama problema	NPP pažangos uždavinio kodas arba tikslinės teritorijos vystymo uždavinio kodas	NPP pažangos uždavinys arba tikslinės teritorijos vystymo uždavinys	Problemos sklaidos analizė
1	2	3	4
1 problema: Geografiškai nesubalansuotas ir netvarus ekonominis augimas		7.1 uždavinys „Stiprinti regionų ekonominių augimą, atsižvelgiant į jų potencialą“; 7.2 uždavinys „Didinti darbo vietų pasiekiamumą“	1. Nustatytos problemos Nors vyksta sparti Lietuvos konvergencija su ES, skirtumai tarp Lietuvos regionų ir jų viduje išlieka ryškūs, regioniniu lygmeniu ekonominis augimas ir įtaka gyvenimo kokybei nėra tolygi. BVP, tenkančio vienam gyventojui, vidutiniai netolygumai ⁴ 2014–2019 m. išaugo nuo 28,2 proc. iki 29,8 proc., 15–64 m. gyventojų užimtumo lygio vidutiniai netolygumai beveik nepasikeitė (2014 m. 6,2 proc., 2020 m. 5,9 proc.), o

⁴ Čia ir toliau: jeigu nenurodyta kitaip, „vidutiniai netolygumai“ apskaičiuojami kaip 10-ies apskričių rodiklių skirtumo nuo šalies vidurkio (procentais, be + ar - ženklo) vidurkis.

		<p>ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“, 3.1 uždavinys „Pagerinti ugdymosi rezultatus ir sumažinti jų atotrūkį“, 6.1 uždavinys „Didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį ir alternatyvių degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūši judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą“.</p>	<p>skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančių gyventojų dalies teritoriniai netolygumai padidėjo nuo 8,3 proc. 2014 m. iki 23,7 proc., arba beveik 3 kartus. Labiausiai buvo paveikti atokūs⁵, retai gyvenami ir mažesne ekonominių veiklų koncentracija⁶ pasižymintys regionai (Utenos, Tauragės ir Marijampolės). Jų geografinė atskirtis lėmė socialinės ir ekonominės atskirties augimą. Keičiantis ekonominei situacijai, ilgą laiką buvusios struktūrinės problemos ir grėsmės, tokios kaip visuomenės senėjimas, gyventojų skaičiaus mažėjimas, pasipildo naujomis – automatizavimas, klimato kaita. COVID-19 paspartino daugelio procesų perkėlimą į elektroninę erdvę, o nevienodos skirtingų teritorijų, socialinių grupių ir organizacijų galimybės pasinaudoti žaliosios ekonomikos, skaitmeninės transformacijos ir kitomis galimybėmis gali lemti, kad regionų ekonominiai netolygumai toliau didės.</p> <p>2. Problemų tarpusavio sąsajos</p> <p>Ekonominis augimas yra tvarus, kai jis susijęs su gyventojų gerove, leidžia įtraukti didesnes gyventojų grupes į darbo rinką (šiuo aspektu viešojo transporto prieinamumas ir ikimokyklinio ugdymo prieinamumas analizuojami kaip ekonominio augimo veiksniai, taip pat susiję ir su NPP horizontaliuoju principu „Lygios galimybės visiems“). Tvarus ekonominis augimas taip pat neturi daryti neigiamo poveikio klimato kaitai ar ją mažinti. Geografiškai nesubalansuoto ir netvaraus ekonominio augimo problemą apibūdina tarpusavyje tiek statistiškai, tiek loginiais ryšiais stipriai susiję rodikliai, todėl ją sprendžiant reikalingi kompleksiniai veiksmai, susiję su regioninės politikos, klimato kaitos, ekonomikos konkurencingumo, socialinės apsaugos ir užimtumo, švietimo sritimis.</p> <p>25 tūkst. darbo vietų trijuose regionuose tiesiogiai ar netiesiogiai priklauso daugiausiai ŠESD Lietuvoje išskiriančių įmonių: „Achema“ (Kauno regionas), „Orlen Lietuva“ (Telšių regionas) ir „Akmenės cementas“ (Šiaulių regionas). Perėjimo prie klimatui neutralios ekonomikos neigiamas socialinis ir ekonominis poveikis gali lemti didelį darbo vietų ir pajamų sumažėjimą šiuose regionuose, todėl klimato kaitos, ekonominio konkurencingumo ir socialinės apsaugos sritys atitinkamuose regionuose, ypač labiausiai paveiktose jų dalyse (Jonavos, Mažeikių ir Naujosios Akmenės rajonų savivaldybėse), taps iš esmės neatsiejamos.</p> <p>Labai stipri koreliacija tarp užimtumo lygio ir pridėtinės vertės netolygumų⁷ bei tarp užimtumo lygio ir skurdo rizikos ir socialinės atskirties⁸ rodo, kad žemas užimtumas neskatina aukštesnės pridėtinės vertės ir gerai apmokamų darbo vietų kūrimo, o mažos</p>
--	--	---	---

⁵ Teritorijos pasiekiamumas (arba atokumas) suprantamas plačiau nei fizinis atstumas. Kiekybiniam įvertinimui naudojamas indeksas, sudarytas iš 4 rodiklių: gyventojų, kuriems ekonominis centras pasiekiamas per 45 ir mažiau minučių, dalies; vidutinės kelionės į darbą trukmės; gyventojų, kuriems sudaryta galimybė naudotis viešuoju transportu tinkamu kelionėms į darbą laiku, dalies ir vietinės reikšmės kelių (gatvių) su patobulintomis dangomis dalies nuo visų vietinės reikšmės kelių dalies. Kur 0 atitinka vidutinį regioną, o 1 balas = 0,01 standartinio nuokrypio.

⁶ Suprantama kaip darbo vietų dalis statistiškai reikšmingose (pagal Getis-Ord Gi* statistiką) ekonominės veiklos „karštosiose teritorijose“, pagal Savivaldybių priskyrimo grupėms pagal keliamus ekonominio augimo tikslus metodikos ir tvarkos aprašą. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAD/d2a35430f11411e993e1a0efdbde7def/>.

⁷ Koreliacijos koeficientas: R=0,87.

⁸ Koreliacijos koeficientas: R=0,82.

			<p>pajamos ir žemas užimtumas lemia didesnę skurdo riziką ir socialinę atskirtį. Todėl konkretaus regiono ekonomikos konkurencingumas neatsiejamas nuo išspręstų (ar neišspręstų) užimtumo ir socialinės apsaugos problemų. Kita vertus, dažnesni viešojo transporto atvykimai⁹, mažesni transporto ŠESD išmetimai (dėl gyventojų kelionių)¹⁰ ir geresnis ikimokyklinio ugdymo prieinamumas¹¹ yra susiję su geriau subalansuotu ir tvaresniu ekonominiu augimu, todėl regioniniai ekonominiai netolygumai kartu yra transporto, švietimo ir kitų su viešosiomis paslaugomis susijusių sričių problemų priežastys arba pasekmės. Sąryšį tarp darbo rinkos ir viešųjų paslaugų prieinamumo problemų (o taip pat ir tarp 1-osios ir 2-osios regioninės plėtros problemų) gerai parodo 2020 m. IV ketvirčio Užimtumo tyrimo¹² duomenys, konkrečiai – neaktyvių asmenų (nesančių nei užimtaisiais, nei bedarbiais) neaktyvumo priežastys. Apie 8 proc. visų 15–64 m. gyventojų nedalyvauja darbo rinkoje dėl asmeninių ar su šeima susijusių aplinkybių (vaikų priežiūros, ligos, negalios, ligonio ar neįgalaus asmens slaugos). Ši dalis yra labai skirtinga skirtinguose regionuose (nuo 5,6 proc. Vilniaus regione iki 15,1 proc. Utenos regione). Nevienodas šios gyventojų grupės dydis paaiškina iki 3 procentinių punktų užimtumo lygio svyravimą ir atitinkamus skurdo rizikos ir socialinės atskirties netolygumus. Tai patvirtina ir statistinis ryšys tarp neaktyvių dėl asmeninių ar su šeima susijusių aplinkybių asmenų dalies ir 15–64 m. gyventojų užimtumo lygio (determinacijos koeficientas¹³: $R^2=0,57$) ir skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų dalies (determinacijos koeficientas: $R^2=0,67$). Tiek skurdą, tiek užimtumą lemia sudarytos ar nesudarytos galimybės derinti darbą, šeimą ir asmeninį gyvenimą.</p> <p>3. NPP pažangos uždavinių lygmens problemų mastas</p> <p>Problemos mastą tiesiogiai parodo pridėtinės vertės, tenkančios vienam dirbančiajam, ir užimtumo lygio netolygumai (NPP 5.1 uždavinio rodikliai), tačiau atsizvelgus į problemų tarpusavio sąsajas, kartu nagrinėjamas skurdo ir socialinės atskirties lygis ir viešojo transporto intensyvumas (NPP 5.2 uždavinio rodikliai), transporto ŠESD išmetimai (detalizuoja NPP 6.1 uždavinio rodiklius) ir 3 metų ir vyresnių vaikų dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme (NPP 3.2 uždavinio rodiklis).</p>
--	--	--	--

⁹ Viešojo transporto paslaugos intensyvumo ir užimtumo lygio koreliacija: $R = 0,78$; viešojo transporto paslaugos intensyvumo ir skurdo rizikos ir socialinės atskirties koreliacija: $R = 0,65$.

¹⁰ ŠESD išmetimų (dėl gyventojų kelionių) 1 gyventojui ir pridėtinės vertės gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) / dirbančiajam koreliacija: $R = 0,76$; ŠESD išmetimų (dėl gyventojų kelionių) 1 gyventojui ir užimtumo lygio (15–64 m.) koreliacija: $R = 0,69$.

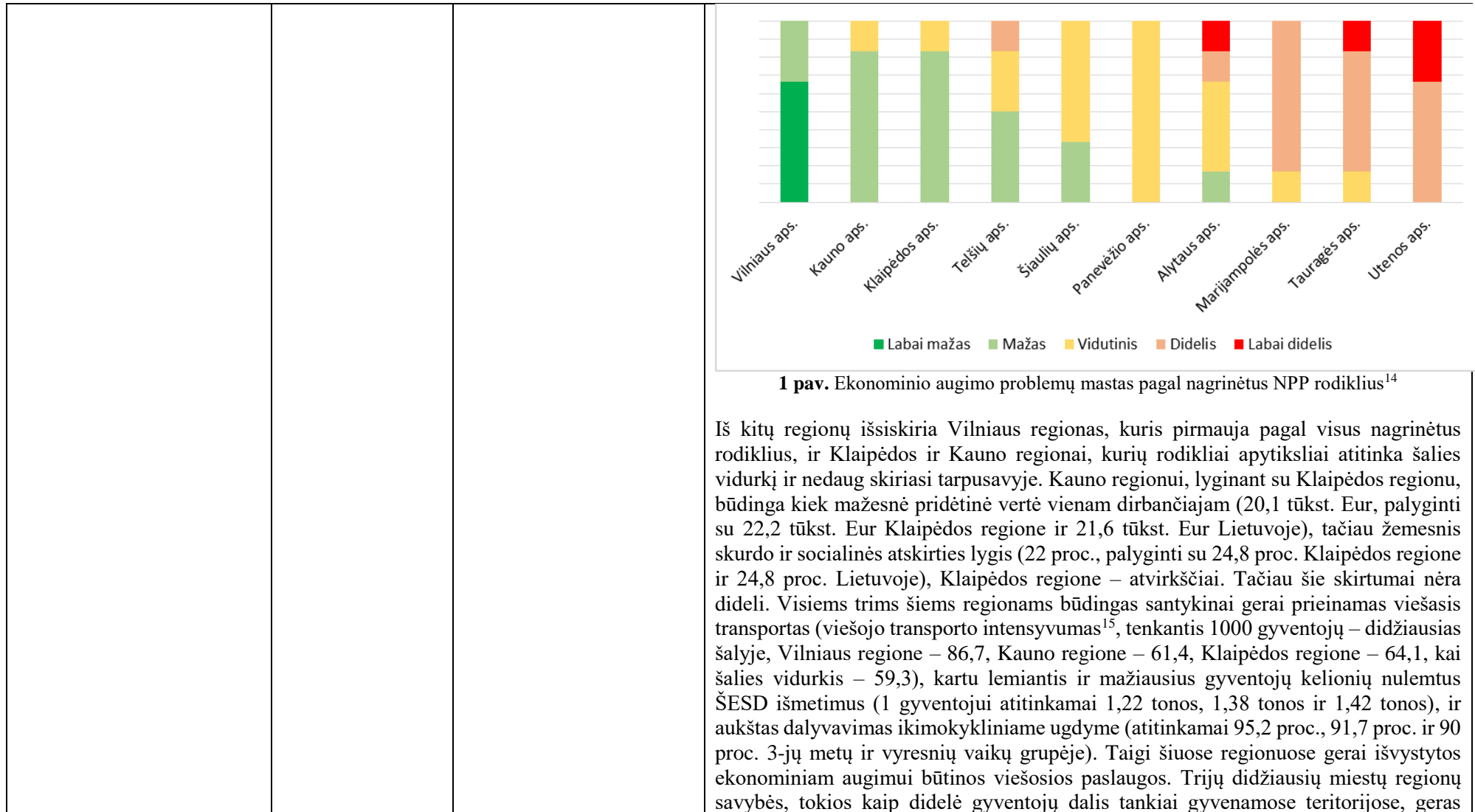
¹¹ 3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalies ir pridėtinės vertės gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) / dirbančiajam koreliacija: $R = 0,79$; 3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalies ir užimtumo lygio (15–64 m.) koreliacija: $R = 0,75$.

¹² Ketvirtinis gyventojų užimtumo statistinis tyrimas, vykdomas Lietuvos statistikos departamento. Prieiga prie viešos 2020 m. duomenų rinkmenos per internetą:

https://osp.stat.gov.lt/documents/10180/61530/PUF_LFS_2020.7z

¹³ Determinacijos koeficientas (žymimas R^2) – statistinio ryšio stiprumo matas, kuris parodo, kokią priklausomojo kintamojo kitimo dalį gali paaiškinti nepriklausomas (-i) kintamasis (-ieji). Išreiškiamas procentine išraiška (nuo 0 proc. iki 100 proc.) arba skaičiumi (nuo 0 iki 1). Kuo labiau determinacijos koeficientas artimas 1 arba 100 proc., tuo tiksliau nepriklausomas kintamasis paaiškina priklausomą kintamąjį.

¹⁴ Čia ir toliau: laikoma, kad problemos mastas yra vidutinis, kai konkretaus regiono rodiklio reikšmė nuo 10-ies regionų (apskričių) vidurkio nukrypsta ne daugiau kaip per 0,5 vidutinio kvadratinio nuokrypio. Nuo 0,5 iki 1,5 vidutinio kvadratinio nuokrypio nuo regionų vidurkio nutolusios reikšmės klasifikuojamos kaip „aukštos“ arba „žemos“, o problemos mastas kaip „didelis“ arba „mažas“, priklausomai nuo to, ar aukštesnė rodiklio reikšmė rodo gerą ar blogą situaciją. Daugiau kaip 1,5 vidutinio kvadratinio nuokrypio turinčios rodiklių reikšmės klasifikuojamos kaip „labai aukštos“ arba „labai žemos“, o problemos mastas „labai mažas“ arba „labai didelis“. Čia ir toliau tekste prieveiksmis „labai“ vartojamas apibūdinant regiono rodiklį, kurio reikšmė nuo visų regionų atitinkamo rodiklio reikšmių vidurkio nukrypsta per daugiau kaip 1,5 vidutinio kvadratinio nuokrypio.

¹⁵ Viešojo transporto priemonės atvykimų į teritorijoje esančią stotelę skaičius per parą, remiantis 2019 m. Viešojo transporto kelionių duomenų informacinės sistemos (toliau – IS VINTRA) duomenimis. Savivaldybėms, nepateikusioms 2019 m. duomenų į IS VINTRA, naudojami 2018 m. centralizuotai Lietuvos automobilių kelių direkcijos įkelti duomenys. Įskaičiuojami vietinio ir tolumojo susisiekimo autobusai, troleibusai ir keltai, neįskaičiuojami keleiviniai lėktuvai ir traukiniai.

			<p>teritorijų pasiekiamumas, didesnė ekonominių veiklų koncentracija ir įvairovė, lemia, kad šių regionų ekonominė plėtra yra didele dalimi savaiminis procesas.</p> <p>Šiuose regionuose, jau pasiekusiuose aukštą užimtumo lygį (pirmiausiai – Vilniaus, kur 15–64 m. amžiaus gyventojų užimtumo lygis 2020 m. siekė 77,3 proc., o Kauno ir Klaipėdos regionuose atitinkamai 71,9 proc. ir 72,2 proc.), palaiptiesiems artėjama prie pilno užimtumo situacijos (apie 79–80 proc. 15–64 m. gyventojų užimtumo lygio¹⁶), kuomet kiekybinis augimas, naujų darbo vietų kūrimas neturės įtakos darbo rinkos rodikliams, tačiau išliks aktualiu kokybės augimas – esamų darbo vietų kaita į kuriančias aukštesnę pridėtinę vertę ar labiau prieinamas socialiai jautrioms grupėms. Kita vertus, šių regionų vidiniai ekonominiai netolygumai ženkliai didesni, palyginti su kitais regionais. Regionų centruose ir apie 30 min. kelionės atstumu esančiose teritorijose ekonominiai rodikliai geresni už vidutinius šalyje, o periferinėse dalyse iš esmės identiški su mažiau išvystytais regionais¹⁷. Tai rodo dar neišnaudotą augimo potencialą, įtraukiant ne tik regiono centrą, bet ir atokesnes teritorijas. Vilniaus regionui būdingi didžiausi tarp visų regionų vidiniai netolygumai (pvz., 2020 m. 15–64 m. užimtumo lygis tarp Elektrėnų sav. ir Švenčionių r. sav. skiriasi daugiau kaip 30 proc. punktų, vieno darbuotojo sukuriama pridėtinė vertė regiono savivaldybėse skiriasi iki 2 kartų). Kiek mažesni, tačiau taip pat ženklūs vidiniai netolygumai būdingi ir Kauno bei Klaipėdos regionams. Vyraujanti tendencija – kuo atokiau nuo regiono centro, tuo ekonominiai rodikliai prastesni ir socialinė atskirtis didėja.</p> <p>Šiaulių ir Panevėžio regionų didesnė dalis vertintų RPP rodiklių leidžia įvardinti šiuos regionus kaip „vidutinius“, lyginant su kitais regionais, ir atsiliekančius nuo šalies vidurkio, tačiau nė vieno nagrinėto rodiklio atveju nebuvo užfiksuota didelė ar labai didelė problemos mastą rodančių rodiklių reikšmių. Šių regionų situacija geresnė negu Utenos, Marijampolės, Tauragės regionuose, bet blogesnė, lyginant su Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionais. Apibendrinant, šių regionų padėtį šiuo metu galima įvardinti kaip rizikingą. Viena vertus, abiejų šių regionų užimtumo lygis auga sparčiau, lyginant su šalies vidurkiu (Šiaulių regiono pokytis 2014–2020 m. +12,2 proc. punkto iki 69,1 proc., Panevėžio regiono +11,7 proc. punkto iki 67,8 proc., kai vidutinis augimas šalyje yra +9,0 proc. punkto), atitinkamai sparčiau mažėja skurdo ir socialinės atskirties lygis (2014–2020 m. – 3,0 proc. punkto iki 26,2 proc. Šiaulių regione, 4,6 proc. punkto iki 30,8 proc. Panevėžio regione, kai šalyje vidutiniškai – 2,5 proc. punkto iki 24,8 proc.). Kita vertus, lėtai auga darbo našumas, matuojamas vienam dirbančiajam tenkančia</p>
--	--	--	--

¹⁶ Pilnas užimtumas suprantamas kaip situacija, kuomet išpildytos šios sąlygos: yra užimti visi 15–64 m. asmenys, atėmus 4 proc. natūralaus (dar vadinamo „tekamojo“, „laikinojo“) nedarbo lygį, atsirandantį dėl darbo paieškų įprastinių procesų (pirmo darbo ieško absolventai, darbo vietos laisvos, nes darbdaviams reikia laiko išsirinkti tinkamiausią darbuotoją, o darbuotojams – tinkamiausią darbo vietą, dėl persikvalifikavimo, sezoninio, projektinio darbo specifikos ir pan.) ir asmenis, kurie nedalyvauja darbo rinkoje dėl to, kad mokosi ar negali dirbti dėl kitų objektyvių priežasčių (vaiko priežiūros, negalios, ligos ir pan.); darbo pasiūla pilnai atitinka paklausą (struktūrinis nedarbas artimas 0); nėra ciklinio nedarbo, atsirandančio ekonominio nuosmukio metu. Priklausomai nuo regiono gyventojų amžiaus struktūros (15–19 m. amžiaus gyventojai, taip pat dalis 20–25 m. amžiaus gyventojų dažniausiai yra neaktyvūs, nes mokosi arba studijuoja) ir nevienodos neaktyviųjų dėl asmeninių ar šeiminių priežasčių gyventojų dalies, didžiausias galimas užimtumas gali siekti nuo 75 proc. iki 80 proc. 15–64 m. gyventojų (Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionuose 79–80 proc.).

¹⁷ Pavyzdžiui, Vilniaus regiono Šalčininkų r. ir Ukmergės r. savivaldybėse užimtumo lygis 2020 m. nesiekia 60 proc., Kauno regiono Raseinių r. savivaldybėje užimtumo lygis siekia 62,4 proc.

			<p>pridėtine vertė. Šio rodiklio augimas nagrinėtuose regionuose (2014–2019 m. +3,9 tūkst. Eur / dirbančiajam Panevėžio regione, +3,8 tūkst. Eur/dirbančiajam Šiaulių regione) atsilieka ne tik nuo šalies vidurkio (+6,2 tūkst. Eur/dirbančiajam) ir 3-jų didžiausių miestų regionų, bet ir nuo Tauragės ir Telšių apskričių. Trumpuoju laikotarpiu esama tendencija Šiaulių ir Panevėžio regionams yra palanki, nes užimtumo augimo, kiekybinio augimo (daugiau darbo vietų ir didesnio dalyvavimo darbo rinkoje) galimybės dar nėra išnaudotos¹⁸. Tačiau pagrindinės rizikos yra susijusios su ilgalaikė augimo perspektyva, išvengiant „vidutinių pajamų spąstų“, kai užimtumo struktūroje vyrauja darbo jėgai imlūs sektoriai (t. y., tradicinė pramonė (pvz., baldų, drabužių, maisto produktų gamyba), prekyba ir viešojo sektoriaus paslaugos), technologijoms ir žinioms imlių sektorių dalis išlieka nedidelė¹⁹, darbingo amžiaus gyventojų sparčiai mažėja (Panevėžio regione darbingo amžiaus gyventojų 2016–2021 m. sumažėjo 11 proc., Šiaulių regione – 5,5 proc.), o darbo našumas neauga. Nesuvaldžius šių rizikų, bus prarastas šių regionų konkurencinis pranašumas, nebent būtų remiamasi iš trečiųjų šalių atvykstančia darbo jėga. Grėsmės kyla ir dėl pramonės transformacijos (automatizavimo, robotizacijos, „žaliojo kurso“), kuri gali pristabdyti šiuo metu gana spartų užimtumo augimą ir skurdo rizikos bei socialinės atskirties lygio mažėjimą. Tauragės, Marijampolės ir Utenos apskričių ekonomines problemas daugiausiai lemia objektyvios geografinės savybės – nedidelė gyventojų koncentracija, atokios, sunkiai pasiekiamos teritorijos, nedidelė ekonominių veiklų koncentracija ir įvairovė²⁰, o taip pat mažiau prieinamos (dalyje teritorijos – neprieinamos) tvariam ekonominiam augimui būtinos viešosios paslaugos, tokios kaip ikimokyklinis ugdymas ar viešasis transportas. Pagal nagrinėtus RPP poveikio rodiklius, problemos mastas šiuose regionuose yra didelis arba labai didelis, išskyrus dvi išimtis – Tauragės regionui būdingas vidutinis (artimas regionų vidurkiui, bet nesiekiantis šalies vidurkio) užimtumo lygis (2020 m. 15–64 m. amžiaus grupėje 67,3%), Marijampolės regione – vidutiniai transporto ŠESD išmetimai (1,54 t CO₂e/gyv.). Kitais atvejais, šių regionų rodikliai yra prasčiausi šalyje: Utenos regione – žemiausias 15–64 m. asmenų užimtumo lygis ir didžiausia skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų dalis (61,7% ir 42,2%), Tauragės regione – mažiausia vienam dirbančiajam tenkanti pridėtinė vertė, mažiausias viešojo transporto intensyvumas ir mažiausia ikimokyklinio ugdymo įstaigose ugdomų 3–5 m. vaikų dalis (14,4 tūkst.</p>
--	--	--	---

¹⁸ Skirtumas tarp faktinio užimtumo lygio ir teorinio pilno užimtumo lygio 15–64 m. gyventojų grupėje Šiaulių ir Panevėžio regionuose siekia 10–11 proc. punktų.

¹⁹ Apskaičiuojama kaip veikiančių ūkio subjektų, priskirtų EVRK K iki N sekcijoms dalis, remiantis Lietuvos statistikos departamento Veikiančių ūkio subjektų geordvinių duomenų rinkiniu (2015–2018 m., 2,5 km gardelė). Prieiga per internetą: https://osp.stat.gov.lt/viesos-duomeni-rinkmenos/-/asset_publisher/i2LnhXkrXAbI/content/gis-duomenys?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fosp.stat.gov.lt%2Fviesos-duomeni-rinkmenos%3Fp_p_id%3D101_INSTANCE_i2LnhXkrXAbI%26p_p_lifecycle%3D0%26p_p_state%3Dnormal%26p_p_mode%3Dview%26p_p_col_id%3Dcolumn-1%26p_p_col_pos%3D1%26p_p_col_count%3D2

²⁰ Visuose trijuose regionuose darbo vietų dalis „karštosiose teritorijose“ pati mažiausia Lietuvoje, nuo 11,2 proc. Utenos regione iki 28,5 proc. Marijampolės regione (2018 m.). Veikiančių ūkio subjektų dalis EVRK K ir N sekcijose taip pat mažiausia Lietuvoje, nuo 9,5 proc. Marijampolės regione iki 11,2 proc. Utenos regione .

			<p>Eur/dirbančiajam, 19,7 atvykimų/1000 gyv., 71,3% vaikų), o Marijampolės regiono rodiklis paprastai antras blogiausias šalyje (po Utenos arba Tauragės regiono). Šių regionų teritorijų savybių ir problemų rinkinys iš esmės atitinka tyrimo ESPON PROFECY²¹ metu apibrėžtą „vidinės periferijos“ (angl. <i>inner periphery</i>) sampratą, kaip „regiono ar kitos teritorijos, kartais ir prie urbanistinio centro (centrų), pasižyminčios mažu ir mažėjančiu gyventojų tankiu, lėtesne ekonomine ir socialine plėtra, kurioje liekantys gyventi gyventojai negali gauti visų ar dalies visuotinės svarbos paslaugų (angl. <i>services of general interest</i>) (švietimo, transporto, darbo vietų, socialinės priežiūros ir kt.)“. Atokių regionų ar periferinių regionų dalių problemos, ypatumai ir pats „periferiškumo“ efektas yra susijęs ir su visomis trimis sprendžiamomis regioninės plėtros problemomis. Subalansuoto ir tvaraus ekonominio augimo atveju šis efektas reiškia, kad negalima remtis tradiciniais regiono plėtros „varikliais“ – aglomeraciniais pranašumais (gyventojų ir darbo vietų koncentracija) ir miestų plėtra, tikintis, kad jos poveikis pasireikš visoje regiono teritorijoje, nes periferinės teritorijos bendrąja prasme yra vietos, paliktos šių procesų užribyje. Minėtas tyrimas pateikia politikos rekomendacijas, kuriose ypač akcentuojamas junglumo ir sąveikos (angl. <i>connectedness and interaction</i>) didinimas tiek fiziniu aspektu (transporto tinklo plėtra ir viešųjų paslaugų optimalus išdėstymas), tiek per savivaldybių ir kitų partnerių gebėjimą „jungtis“ ir bendradarbiauti, sprendžiant bendras problemas²².</p> <p>Alytaus ir Telšių apskričių atveju nagrinėti rodikliai neatitinka bendrųjų tendencijų ir dėl tam tikrų vietinių ypatumų sudaro netipinius, tik tai apskričiai būdingus derinius. Savo ekonominių rodiklių ir teritorijos savybių deriniu šie regionai ne tik nepanašūs į kitus šalies regionus, bet ir skiriasi tarpusavyje.</p> <p>Alytaus regione stebimas nebūdingas kitiems regionams trijų rodiklių derinys – žema pridėtinė vertė (2019 m. 14,9 tūkst. Eur. vienam dirbančiajam), žemas skurdo rizikos ir socialinės atskirties lygis (2020 m. 20,9 proc.) ir labai aukštas ŠESD išmetimų, nulemtų gyventojų kelionių, lygis (2,05 tCO₂e/gyv.). Alytaus regionui būdinga vadinamoji dvicentrė struktūra, kurioje didesnė dalis darbo vietų ir paslaugų sutelkta Alytaus ir Druskininkų miestuose, likusi teritorija palyginti retai gyvenama. Todėl daliai Alytaus regiono būdingesnės į Panevėžio ir Šiaulių regionų centrinės dalis panašios savybės ir dominuojančios žemos ar vidutinės pridėtinės vertės, tačiau imlios darbui (atitinkamai – prisidedančios prie užimtumo augimo ir skurdo mažinimo) veiklos, o likusiai daliai (Lazdijų ir Varėnos rajonų savivaldybėms) – vidinės periferijos požymiai. Nors apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla dėl teikiamų sveikatinimo, poilsio ir pramogų paslaugų yra geriau išvystyta, palyginti su šalies</p>
--	--	--	---

²¹ PROFECY – Proceses, Features and Cycles of Inner Peripheries in Europe. (2020). Noguera, J. et. al., ESPON. Prieiga per internetą: <https://www.espon.eu/inner-peripheries>

²² PROFECY – Proceses, Features and Cycles of Inner Peripheries in Europe. (2018). Noguera, J. et. al., ESPON. Prieiga per internetą:

<https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/D5%20Executive%20Summary%20PROFECY.pdf>

			<p>vidurkiu, vis dėlto dėl mažesnio vidutinio darbo užmokesčio ir aukštesnio nedarbo lygio, dėl dominuojančios žemos pridėtinės vertės apdirbamosios gamybos išlieka regione darbo našumo problema. Be to, Alytaus regione yra itin mažai didelių įmonių, absoliučią daugumą sudaro mažos ir vidutinės įmonės (2020 m. pradžioje 99,6 proc. visų įmonių). Toks kontekstas turėtų lemti aukštą ar vidutinį, su Šiaulių ir Panevėžio regionais palyginamą (25–30 proc.) skurdo rizikos ir socialinės atskirties rodiklį, tačiau šis rodiklis regione yra žemas (2020 m. 20,9 proc., žemesnis rodiklis – 19,9 proc. tik Vilniaus regione) ir sparčiai mažėja (pokytis nuo 2014 m. -5,5 proc. punkto – geriausias rezultatas tarp visų regionų). Todėl geresnę rodiklio reikšmę lemia tam tikros individualios priežastys: galimai veiksmingesnis, negu kituose regionuose, neaktyvių gyventojų įtraukimas į darbo rinką (neaktyvių dėl asmeninių ar šeiminių priežasčių gyventojų dalis tokia pat, kaip Vilniaus regione (6 proc.) ,ir mažesnė, negu visuose kituose regionuose) ar geriau prieinamos²³ ir tinkamai orientuotos socialinės paslaugos. Didelio ploto retai gyvenama teritorija, kuri lemia ilgų kelionių būtinumą ir apriboja galimybes plėtoti efektyviai veikiančią viešojo transporto sistemą, be to, 1 tūkst. gyventojų tenkantis vienas didžiausių individualių lengvųjų automobilių skaičius²⁴ iš dalies paaiškina aukštesnį gyventojų kelionių nulemtų ŠESD išmetimų lygį, tačiau kartu reikalauja ir savitų, jai tinkamų darnaus judumo sprendimų.</p> <p>Tik Telšių apskrčiai būdingas rodiklių derinys, kurį sudaro artimas šalies vidurkiui užimtumo lygis (2020 m. 69,9 proc., kai šalies vidurkis 71,6 proc.), aukšta pridėtinė vertė (21,6 tūkst. Eur vienam dirbančiajam, trečias rezultatas šalyje, viršijantis Kauno regiono rodiklį), vienas žemesnių skurdo bei socialinės atskirties lygių (23,6 proc., ketvirtas rezultatas šalyje, nusileidžia tik Vilniaus, Kauno ir Alytaus regionams), tačiau, skirtingai nuo trijų didžiausių miestų regionų, regione nėra teritorinių netolygumų. RPP nagrinėti rodikliai centrinėje regiono dalyje (Telšių ir Plungės rajonų savivaldybės) ir periferinėje regiono dalyje (Mažeikių rajono ir Rietavo savivaldybės) arba iš esmės nesiskiria, arba yra kiek geresni periferinėje dalyje. Telšių regiono ekonominiai rodikliai panašūs į Kauno ir Klaipėdos regionų ir dažnai geresni, negu didesnius miestus turinčiuose regionuose (Šiaulių, Panevėžio regionuose). Darbo jėgos aktyvumo lygis Telšių regione vienas aukščiausių Lietuvoje, nusileidžia tik Vilniaus apskrčiai, nedarbo lygis – 4-as žemiausias tarp regionų, ŠESD išmetimai, nulemti gyventojų kelionių, mažesni už šalies vidurkį (1,36 t CO₂e/gyv. palyginti su 1,42 t CO₂e/gyv. vidutiniškai šalyje), nors nagrinėtos šio regiono teritorijų savybės yra mažiau palankios, pavyzdžiui, gyventojų koncentracija didelio tankumo teritorijose yra mažesnė (26,2%, palyginti su Kauno regiono 41,0 proc. ir Klaipėdos regiono 44,2 proc.), viešasis transportas mažiau prieinamas (dažnumo koeficientas, tenkantis 1 gyv. – 21,6, kai šalies vidurkis – 59,3). Sėkmingą Telšių regiono plėtrą – gerus ekonominius</p>
--	--	--	---

²³ Alytaus regione socialines paslaugas gauna 15 proc. su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų. Tai trečias rodiklis po Kauno ir Vilniaus regionų.

²⁴ Lietuvos statistikos departamentas. Lietuvos regionai 2020. Transportas. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-regionai-2020/aplinka/transportas>.

			<p>rodiklius, kartu išvengiant vidinių teritorinių netolygumų, iš dalies paaiškina demografinės priežastys²⁵. Telšių regionas yra vienas demografiškai jaunesnių regionų, turintis trečią mažiausią demografinės senatvės koeficientą (129), nusileidžia tik Vilniaus ir Klaipėdos regionams. Visgi, svarbesnė to priežastis – <i>de-facto</i> vykstanti policentrinė plėtra, kuri kituose pagal regiono dydį ir gyventojų tankumą panašiuose regionuose šiuo metu yra tik siekiamybė. Trys vidutinio dydžio Telšių regiono miestai (Telšiai, Plungė, Mažeikiai), kurie atitinka ekonominio centro kriterijus²⁶ ir dėl esamos ekonominių veiklų koncentracijos turi objektyvias galimybes pritraukti papildomas užsienio ir vidaus investicijas, kurti naujas darbo vietas, yra sutelkti mažame plote, mažiausioje pagal plotą Lietuvos apskrityje. Visiems regiono gyventojams bent vienas iš šių centrų yra pasiekiamas per 30 minučių (automobiliu), o per 45 minutes dažniausiai – 2 arba 3 centrai, todėl regiono ekonominiuose centruose veikiančios įmonės privalo konkuruoti bendroje regiono darbo rinkoje (taip sukuriama paskatos našumo ir darbo užmokesčio augimui), o patys ekonominiai centrai sudaro sistemą, kurios bendras ekonominis potencialas (darbo vietų pasiūla, verslo-verslui paslaugų pasiūla, darbo vietų skaičiaus augimas) prilygsta didesniems, tačiau atskirai veikiančioms miestams (Šiauliams, Panevėžiui). Nors Telšių regione yra didelė dalis labai mažų įmonių, vykdančių mažiau našias ekonomines veiklas, rafinuotų naftos produktų gamyba (didžiausios Lietuvos pramonės įmonės – AB „Orlen Lietuva“ veikla) užima reikšmingą dalį regiono ir šalies ekonomikoje, taip nulemdama sukuriama aukštesnę pridėtinę vertę, lyginant su daugeliu regionų. Todėl Telšių regiono atveju AB „Orlen Lietuva“ veikla kartu yra ir viena iš regiono stiprybių, ir didelė ekonominė grėsmė, nes vykstantis perėjimas prie klimatui neutralios ekonomikos tiesiogiai paveiks apie 1400 šios įmonės darbuotojų, o netiesiogiai apie 14,5 proc. visų regiono darbo vietų²⁷.</p> <p>4. Analizės išvados</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Koreliacija tarp užimtumo lygio ir pridėtinės vertės, tenkančios dirbančiajam, netolygumų siekia 0,87 o tarp skurdo rizikos, socialinės atskirties ir užimtumo lygio netolygumų – 0,82. Šių rodiklių teritorinė sklaida beveik identiška ir visi šie rodikliai yra susiję su viešojo transporto, ikimokyklinio ugdymo ir socialinių paslaugų prieinamumu. Tai rodo, kad problemos sprendimas peržengia ekonominio konkurencingumo valstybės veiklos srities ribas, ir yra susijęs su klimato kaitos, socialinės apsaugos ir užimtumo, švietimo, transporto sritimis, kuriose reikalingi kompleksiniai sprendimai.
--	--	--	---

²⁵ Darbingo amžiaus gyventojų kaitos ir užimtumo lygio (15–64 m.) determinacijos koeficientas: $R^2 = 0,61$; darbingo amžiaus gyventojų kaitos ir pridėtinės vertės gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) determinacijos koeficientas: $R^2 = 0,61$.

²⁶ Savivaldybių priskyrimo grupėms pagal keliamus ekonominio augimo tikslus metodikos ir tvarkos aprašas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/rs/legalact/TAD/d2a35430f11411e993e1a0efdbde7def/>.

²⁷ Teisingos pertvarkos fondo galimybių studija (nepaskelbta)

			<p>2. Didėjantis atotrūkis tarp 3-jų didžiųjų miestų regionų ir 7-ių likusių regionų kartu rodo nevienodai išnaudotą regionų centrų potencialą. Tuo tarpu RPP poveikio rodiklių netolygumų ir teritorijų savybių analizė rodo stiprų ryšį tarp ekonominės veiklos koncentracijos, ekonominio augimo ir paslaugų prieinamumo netolygumų ir atitinkamai poreikį stiprinti regionų centrus ir kitas didesnę darbo vietų ir paslaugų koncentraciją turinčias teritorijas, ypač periferinėse regionų dalyse, atsižvelgiant į turimą ekonominį potencialą.</p> <p>3. Retai gyvenamuose regionuose vykstantys procesai, didėjanti ekonominė atskirtis didele dalimi yra nulemta jų demografinių ir geografinių savybių (pasiekiamumo, esamų funkcinių ryšių stiprumo, ekonominių centrų ar paslaugų tinklo tankio). Tokių regionų periferiškumą lemia ir procesai, kurių eiga nėra griežtai susijusi su geografinėmis savybėmis ar kitais statistiškai įvertinamais veiksniais, bet remiasi „minkštaisiais“ veiksniais – ryšių kokybe, pasitikėjimu, gebėjimu koordinuoti kelių savivaldybių veiklą, siekiant bendrų tikslų. ESPON PROFECY tyrimo metu suformuluoti politikos principai praktiškai išbandomi šiuo metu, viename iš regionų įgyvendinant bandomąją iniciatyvą „Tauragė+“, ir gali būti ypač aktualūs su panašiomis problemomis susiduriančiuose Utenos ir Marijampolės regionuose.</p> <p>4. Aukštą užimtumo lygį pasiekusiuose regionuose (Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos) aktualus vidinių užimtumo lygio netolygumų mažinimas, išnaudojant nuo regiono centro nutolusių teritorijų potencialą. Tai leistų išvengti su darbo jėgos trūkumu susijusių apribojimų ir užtikrinti tolimesnį nuoseklų pridėtinės vertės augimą šiuose regionuose, kartu užtikrinant mažesnę neigiamą poveikį aplinkai ir klimato kaitai.</p> <p>5. Analizės metu pastebėtos išskirtinės Alytaus ir Telšių regionų savybės kartu parodo ir galimus problemų sprendimo būdus kituose regionuose. Alytaus regiono pavyzdys parodo, kad savivaldybių viešosios paslaugos leidžia įtraukti didesnes gyventojų grupes į darbo rinką ir suderinti ekonominį augimą su socialinės atskirties mažinimu. Ši patirtis gali būti naudinga Šiaulių ir Panevėžio regionams, turintiems panašias ekonomines charakteristikas, tačiau didesnes skurdo rizikos ir socialinės atskirties problemas. Telšių regiono situacija rodo, kad policentrinė regiono plėtra, pritraukiant investicijas į keletą lygiaverčių ekonominių centrų, leidžia pasiekti ir gerus ekonominius rezultatus, ir nedidelius vidinius teritorinius netolygumus. Ši praktika gali padėti spręsti 3-jų didžiausių miestų regionams būdingas problemas.</p> <p>5. Siekiamas pokytis Išsprendus problemą, bus prisidėta prie NPP nustatytų poveikio rodiklių pasiekimo:</p>
--	--	--	--

			<ul style="list-style-type: none"> • 2030 m. numatyto pasiekti 75% 15–64 m. gyventojų užimtumo lygio, taip pat sumažinant šio rodiklio regioninius netolygumus²⁸ nuo vidutinių 5,9 proc. 2020 m. iki 4,3 proc. 2030 m. • 2030 m. numatytos pasiekti 30,7 tūkst. Eur/dirbančiajam tenkančios pridėtinės vertės (+42%, lyginant su 2019 m.), taip pat sumažinant šio rodiklio regioninius skirtumus²⁹ nuo vidutinių 19,6 proc. 2019 m. iki 16,9 proc. 2030 m.
2 problema: Didėjantys viešųjų paslaugų prieinamumo netolygumai		<p>7.2 uždavinys „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“,</p> <p>2.2 uždavinys „Didinti neįgaliųjų ir jų šeimų, senyvo amžiaus žmonių bei kitų pažeidžiamų ir socialinėje atskirtyje esančių grupių gerovę“,</p> <p>2.10 uždavinys „Skatinti sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo veiklas ir stiprinti psichologinį (emocinį) visuomenės atsparumą“,</p> <p>3.1 uždavinys „Pagerinti ugdymosi rezultatus ir sumažinti jų atotrūkį“, 3.2 uždavinys „Didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinti saugią aplinką kiekvienam asmeniui“,</p>	<p>1. Nustatytos problemos</p> <p>Švietimo, Socialinės sutelkties, Sveikatos išsaugojimo ir stiprinimo, Susisiekiama bei Aplinkos apsaugos ir klimato valdymo plėtros programose (toliau – PP) keliamos valstybės veiklos srities problemos yra susijusios su prieinamų viešųjų paslaugų užtikrinimu bei atskirties mažinimu tiek tarp teritorijų, tiek tarp visuomenės grupių. Bendrą šių PP sprendžiamų problemų mastą rodančio Gyvenimo kokybės savivaldybėse indekso³⁰ (toliau – GKSI) kitimas 2013–2018 m. leidžia daryti dvi pagrindines išvadas. Pirma, vidutinė savivaldybių GKSI reikšmė 2013–2018 m. padidėjo 42 proc., visose savivaldybėse GKSI pokytis buvo teigiamas. Taigi ankstesnių planavimo laikotarpių investicijos, įskaitant ES struktūrinę paramą, bei spartus ekonominis augimas turėjo teigiamą poveikį gyvenimo kokybei Lietuvoje. Antra, GKSI atskirose savivaldybėse augo labai netolygiai, vidutiniai šio rodiklio skirtumai³¹ 2013–2018 m. tarp savivaldybių padidėjo nuo 6 iki 8 punktų, didėjo atotrūkis tarp aukščiausias indekso reikšmes turinčių didžiųjų miestų, priemiestinių savivaldybių ir kurortų ir žemiausias indekso reikšmes turinčių kaimiškųjų pasienio savivaldybių. Taigi, kaip ir ekonominių netolygumų atveju, geografinės teritorijų savybės lėmė skirtingą tų pačių valstybės vykdomų investicijų poveikį – viešųjų paslaugų prieinamumo problemos labiausiai pasireiškė retai gyvenamose teritorijose. Galimybes užtikrinti tolygiai prieinamas viešąsias paslaugas riboja dar du pagrindiniai veiksniai – didėjantys socialiniai netolygumai ir visuomenės senėjimas. Per 2014–2020 m. laikotarpį skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančių gyventojų dalies teritoriniai netolygumai padidėjo beveik 3 kartus (nuo 8,3 proc. 2014 m. iki 23,7 proc. 2020 m.), o pažeidžiamų grupių įtraukimas reikalauja didesnių išteklių iš esmės visų viešųjų paslaugų atveju. Tuo tarpu didesnė vyresnio amžiaus gyventojų dalis lemia didesnę socialinių ir sveikatos paslaugų poreikį (nedidėjant biudžeto pajamoms). Darbingo amžiaus gyventojų kaita lems mažėjančią darbo pasiūlą, mažėjančių gyventojų pajamų mokesčio mokėtojų skaičių, dėl to bus susiduriama ir su viešąją paslaugą teikiančių darbuotojų trūkumu, ir su mažesnėmis savivaldybių galimybėmis finansuoti viešąją</p>

²⁸ Apskaičiuojama kaip užimtumo lygio skirtumų nuo šalies vidurkio 10-yje regionų (procentais) vidurkis pagal 2020 m. faktines ir numatomas pasiekti rodiklių reikšmes.

²⁹ Apskaičiuojama kaip pridėtinės vertės, tenkančios vienam dirbančiajam, skirtumų nuo šalies vidurkio 10-yje regionų (procentais) vidurkis pagal 2019 m. faktines ir numatomas pasiekti reikšmes.

³⁰ Savivaldybių gyvenimo kokybės indeksas. Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Prieiga per internetą: <https://lietuvosfinansai.lt/gki/>.

³¹ Apskaičiuoti kaip vidutinis tiesinis nuokrypis (angl. *Mean Average Deviation* (MAD)).

		<p>6.7 uždavinys „Gerinti vandens telkinių būklę bei didinti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą ir efektyvumą“;</p> <p>5.3 uždavinys „Gerinti transporto junglumą šalies viduje, su ES valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis, užtikrinti eismo saugumą“.</p>	<p>infrastruktūrą. Be to, sprendimai, kuriais bandoma prisitaikyti prie demografinių pokyčių, dažnai lemia paslaugų apimties sumažėjimą, todėl didina paslaugų prieinamumo netolygumus.</p> <p>2. Problemų tarpusavio sąsajos</p> <p>Viešųjų paslaugų prieinamumo problemos glaudžiai susijusios. Nagrinėtų PP priežasčių analizėje visuomenės sveikata siejama su aplinkos būkle, socialinės paslaugos su sveikatos paslaugomis, švietimas su socialinės atskirties mažėjimu, o problemos teritorinė sklaida susijusi su makroekonominių rodiklių (užimtumo ir darbuotojo sukuriama pridėtinės vertės) teritorine sklaida³² ir teritorijos pasiekiamumu³³. Viešoji paslauga, be jai tiesiogiai priskirtos valstybės veiklos srities, kartu yra susijusi bent jau su socialinės apsaugos ir užimtumo, transporto, aplinkos sritimis. Problemos aspektas būdingas ir kitoms valstybės veiklos sritims (pvz., lyčių lygybei, klimato kaitai). Nagrinėtos PP sprendžia jau egzistuojančias ir įsisenėjusias problemas, kurių mastas yra spėjęs išaugti tiek, kad pasireiškia neigiamas poveikis kitoms valstybės veiklos ir visuomenės gyvenimo sritims.</p> <p>Problemos kompleksiskumą lemia ir tai, kad vartotojo samprata viešajame ir privačiame sektoriuose labai skiriasi. Privataus sektoriaus vartotoją galima apibūdinti kaip klientą, perkantį tam tikrą paslaugą ar prekę, įsigyjantį tam tikrą produktą, kur vyrauja piniginiai mainai, o viešajame sektoriuje vartotojo apibrėžimas yra žymiai sudėtingesnis ir dėl skirtingų vartotojų vaidmenų naudojantis viešosiomis paslaugomis, ir dėl skirtingo viešųjų paslaugų pobūdžio³⁴. Tokiu būdu kliento arba vartotojo pasitenkinimas nėra tapatus piliečių pasitenkinimui. Matuojant vartotojų pasitenkinimą, tiriamas pasitenkinimas gauta paslauga („teisingas dalykų darymas“), o piliečių apklausos vertina, ar tam tikros paslaugos turėtų būti apskritai teikiamos viešajame sektoriuje („teisingų dalykų darymas“). Vartotojai prioritetą skiria geresnės kokybės paslaugoms, tačiau kaip piliečiai jie gali pripažinti, kad išteklių kitur galėtų būti panaudoti geriau³⁵. Viešasis sektorius turi siekti balanso tarp šių skirtingų ir dažnai konkuruojančių aspektų, kurių visuma – „prieinama viešoji paslauga“ – turi būti įperkama, pasiekiamą ir kokybiška.</p> <p>Viešųjų paslaugų įperkumą konkrečiose teritorijose lemia gyventojų pajamos ir užimtumas. Atlikta RPP rodiklių teritorinės sklaidos analizė parodė, kad didesnė skurdo riziką patiria mažiau ekonomiškai išvystytų regionų gyventojai, kur viešosios paslaugos yra mažiau prieinamos (žr. 1-osios problemos analizę) ir šis ryšys yra abipusis. Viešąsias paslaugas sunkiau gauti žemo užimtumo lygio vietovėse, kuriose kartu stebima didesnė skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų dalis. Be to, net ir esant tokiai galimybei, socialiai jautrių grupių asmenys vengia naudotis viešosiomis paslaugomis dėl subjektyvių veiksnių (įvairios baimės, nežinojimas, kad galima kreiptis ir gauti pagalbą, nenoras kreiptis dėl pagalbos³⁶). Atliekant 1-osios problemos analizę, pasitvirtino, kad prieinamos viešosios paslaugos, ypač susijusios su viešojo transporto, ikimokyklinio ugdymo užtikrinimu, socialine priežiūra ar slauga</p>
--	--	--	---

			<p>ligos ar negalios atveju, leidžia įtraukti didesnes gyventojų grupes į darbo rinką ir turi ilgalaikį poveikį skurdo rizikos ir socialinės atskirties mažinimui. Skurdo rizika ir socialinė atskirtis tuo tarpu mažina viešųjų paslaugų prieinamumą, t. y., turi reikšmingą įtaką ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymo užtikrinimui, socialinių paslaugų poreikio patenkinimui ir visuomenės sveikatos būklei. Ikimokyklinis ugdymas mažina socialinę atskirtį, skurdą ir socialines rizikas³⁷, tačiau, jo neužtikrinus ikimokyklinio amžiaus vaikams iš nepalankios socialinės aplinkos, atskirtis didėja. Didesnis socialinių paslaugų poreikio patenkinimas prisideda prie socialinės atskirties mažinimo, tačiau kuo didesnė socialinę atskirtį patiriančių asmenų dalis, tuo didesnis socialinių paslaugų poreikis, o esant ribotiems ištekliams, ir didesnis nepatenkintas socialinių paslaugų poreikis³⁸. Socialinės atskirties mažinimas kartu mažina prevencinėmis priemonėmis išvengiamą mirtingumą³⁹. Be to, nors prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas NPP naudojamas pirmiausia kaip visuomenės sveikatos srities rodiklis, jis labai stipriai susijęs su ekonominiu saugumu (užimtumo ir pajamų lygiu) ir amžiaus struktūra (standartizuoto prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo koreliacija su demografinės senatvės koeficientu = 0,9⁴⁰), ir oro tarša (kietųjų dalelių KD_{2,5}⁴¹ ir kitų teršalų poveikiu). Todėl šios problemos aspekto sprendimas įmanomas tik kompleksinis, minimizuojant neigiamų aplinkos, socialinių ir ekonominių veiksnių įtaką ir ypač daug dėmesio skiriant vidutinio ir vyresnio amžiaus gyventojų sveikatos stiprinimui.</p> <p>Geras viešųjų paslaugų pasiekiamumas lemia efektyvesnį jų naudojimą. Skurdo rizikos ir socialinės atskirties netolygumus paaiškina teritorijų pasiekiamumas (66 proc.) ir gyventojų koncentracija, lemianti tai, kad paslaugos ir darbo vietos yra arti nuo gyvenamos vietos (49 proc.)⁴². Tankiai gyvenama teritorija palengvina viešųjų</p>
--	--	--	---

³² Vienam dirbančiajam tenkančios pridėtinės vertės gamybos sąnaudos pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) 2019 m. ir standartizuoto prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo 2020 m. determinacijos koeficientas: $R^2 = 0,80$.

³³ Teritorijos pasiekiamumo (2019 m.) ir 3–5 m. vaikų dalyvavimo ikimokykliniame ugdyme (2019–2020 m.) determinacijos koeficientas: $R^2 = 0,59$.

³⁴ Pagal paslaugos pobūdį gali būti išskirtos individualios viešosios paslaugos, kur galima išskirti atskirą vartotoją (pvz., bendrasis ugdymas, bibliotekų paslaugos), ir universalios arba bendrosios viešosios paslaugos, kurios naudojamos bendrai ir yra prieinamos visiems (pvz., gatvių apšvietimas, aplinkos priežiūra ir pan.).

³⁵ Viešųjų paslaugų vartotojų pasitenkinimo indekso apskaičiavimo metodika, . Prieiga per internetą: http://www.esparama.lt/produktai/-/asset_publisher/ih2bjXCc4Xay/content/viesuju-paslaugu-vartotoju-pasitenkinimo-indekso-apskaiciavimo-metodika

³⁶ Kavaliauskienė A., Skridlaitė I. (2013). Viešųjų paslaugų prieinamumas seniems asmenims kaimiškose vietovėse. *Sveikatos ekonomika ir vadyba*, 23(4): 124–130. Prieiga per internetą: <https://sm-hs.eu/wp-content/uploads/2019/03/505-1740-1-SM.pdf>.

³⁷ 3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalies netolygumai paaiškina 48 proc. skurdo rizikos ar socialinės atskirties netolygumų (determinacijos koeficientas: $R^2=0,48$).

³⁸ Skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų dalies netolygumai paaiškina 39 proc. nepatenkinto socialinių paslaugų poreikio netolygumų (determinacijos koeficientas: $R^2=0,39$).

³⁹ Skurdo rizikos ir socialinės atskirties rodiklio netolygumai paaiškina 51 proc. prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo rodiklio netolygumų (determinacijos koeficientas: $R^2=0,51$).

⁴⁰ Įprastomis sąlygomis standartizuotas mirtingumas neturėtų turėti ryšio (koreliacijos) su demografiniais amžiaus ir lyties rodikliais, nes standartizuotas mirtingumas rodo, koks būtų mirtingumo rodiklis, jei gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes būtų toks pat, kaip ir Europos standartinės populiacijos (angl. *European standard population*), t. y. neatsižvelgiant į amžių ir lytį.

⁴¹ 2017 m. EBPO duomenimis, KD_{2,5} poveikiui Lietuvoje priskirta 1940 priešlaikinių mirčių, o 2019 m. Europos aplinkos agentūros įvertinimu – apie 2,5 tūkst. Prieiga per internetą: [https://nvsc.lrv.lt/uploads/nvsc/documents/files/PVSV_KD2_5_ataskaita%20\(002\).pdf](https://nvsc.lrv.lt/uploads/nvsc/documents/files/PVSV_KD2_5_ataskaita%20(002).pdf), <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/premature-deaths-attributed-to-pm2>

⁴² Determinacijos koeficientai atitinkamai $R^2=0,66$ ir $R^2=0,49$.

			<p>paslaugų teikimą dėl masto ekonomijos efekto⁴³. Tiek 3–5 m. vaikų dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme, tiek socialinių paslaugų poreikio patenkinimas susijęs su viešojo transporto prieinamumu, kuris tiesiogiai lemia ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir socialinių paslaugų teikimo vietų pasiekiamumą⁴⁴. Kadangi socialiniai ir ekonominiai skirtumai paprastai kyla ne iš trumpalaikių ekonominių svyravimų, o iš lėtai besikeičiančių, struktūrinių teritorijų savybių, „infrastruktūros prieinamumas“ (angl. <i>infrastructure endowment</i>), ypač bazinė inžinerinė infrastruktūra, tokia kaip transporto ar inžineriniai tinklai, yra ne tik būtina sąlyga naudotis tam tikromis paslaugomis (pvz., viešojo transporto, vandentvarkos) ar užtikrinti eismo saugą, bet ir turi ilgalaikį poveikį atitinkamų regionų plėtrai⁴⁵ ir galimybei naudotis visomis paslaugomis. Ši sąryšį gerai parodo gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis. Geriausią šio rodiklio reikšmę yra pasiekę 3 didžiausių miestų regionai, prasčiausios Alytaus, Tauragės, Marijampolės ir Utenos regionų, kurių didelę dalį sudaro atokios ir retai gyvenamos teritorijos, reikšmės. Nors centralizuotas nuotekų tvarkymas greičiausiai neturi priežastinio ryšio su ikimokyklinio ugdymo, socialinių paslaugų, sveikatos ar kitais nagrinėtais RPP rodikliais, jis stipriai statistiškai susijęs su daugeliu iš jų. Pvz., yra 82 proc. tikimybė⁴⁶, kad prie centralizuotų nuotekų tinklų neprijungtų teritorijų vaikai rečiau lankys ikimokyklinio ugdymo įstaigas, 71 proc. tikimybė, kad šių gyventojų užimtumo lygis bus žemesnis, 57 proc. tikimybė, kad jie susidurs su didesniais sunkumais, gaunant reikiamas socialines paslaugas, ir pan. Šias sąsajas lemia bendros teritorijų savybės, pirmiausiai, žemas teritorijos pasiekiamumas (atitinkamai mažesnės galimybės naudotis kitose vietovėse teikiamomis paslaugomis) ir žema gyventojų koncentracija, dėl kurios viešosios infrastruktūros sukūrimo ar išlaikymo kaštai, esant tam pačiam paslaugos poreikiui ir kokybiniais reikalavimams, yra didesni. Todėl 1-osios problemos analizės metu aptarti „vidinių periferijų“ formavimosi veiksniai paaiškina ir 2-osios problemos priežastis. Pasiekiamumas taip pat neatsiejamas nuo universalaus dizaino – tokios aplinkos ir produktų, kuriais gali naudotis visi žmonės kuo platesniu mastu, saugiai ir be specialaus pritaikymo. RPP atveju, ši tema svarbi visoms valstybės veiklos sritims ir tiesiogiai lemia RPP rodiklio – negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu, dalies – reikšmę visuose regionuose.</p>
--	--	--	---

⁴³ Masto ekonomija (angl. *Economies of scale*) – vidutinių kaštų mažėjimas didėjant produkto apimčiai.

⁴⁴ 3-5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalies ir viešojo transporto paslaugos intensyvumo determinacijos koeficientas: $R^2 = 0,75$; patenkinto socialinių paslaugų poreikio ir viešojo transporto paslaugos intensyvumo determinacijos koeficientas: $R^2 = 0,35$.

⁴⁵ Crescenzi, R., & Rodriguez-Pose, A. (2008). Infrastructure endowment and investment as determinants of regional growth in the European Union. European Investment Bank economic papers, 13(2): 62-101. Prieiga per internetą: http://eprints.lse.ac.uk/23323/1/Crescenzi_Infrastructure_endowment_investment_2008.pdf

⁴⁶ Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalies, palyginti su visais gyventojais determinacijos koeficientas su 3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalimi: $R^2 = 0,82$, su 15-64 m. gyventojų užimtumo lygiu $R^2 = 0,71$, su socialinių paslaugų gavėjų ir skurdo riziką ir socialinę atkirtį patiriančių gyventojų santykiu $R^2 = 0,57$

			<p>Viešosios paslaugos kokybė lemia tai, kiek paslauga ar investicija į paslaugą bus reikalinga, spręš ilgalaikes šalies ir regiono problemas. Nepaisant paprasto kokybės apibrėžimo (kokybė kaip atitiktis reikalavimams), ji taikant praktiškai susiduriama su duomenų, žinių apie praktinę problemą trūkumu ir ribotomis galimybėmis šią „kokybę“ palyginti, nes vienoda taisyklė (universalus „viešosios paslaugos standartas“, universali „gyvenimo kokybė“ ir vienodi „gyventojų poreikiai“) iš esmės neegzistuoja ir todėl būtent reikalavimai paslaugai (vartotojo, suinteresuoto gauti tinkamą paslaugą „čia ir dabar“, ir piliečio, suinteresuoto efektyviu mokesčių mokėtojų lėšų naudojimu) yra pagrindinis nežinomasis. Daugelis kokybės matavimo problema sprendžiančių tarptautinių rodiklių rinkinių ar „gyvenimo kokybės indeksų“⁴⁷, įskaitant ir GKSI, dėl objektyvių duomenų apie reikalavimus viešajai paslaugai trūkumo remiasi netiesioginiais rodikliais, vertina geografinį pasiekiamumą, socialinę ir ekonominę aplinką, fizinės aplinkos kokybę (taršą, saugumą, klimato kaitos poveikį ir pan.), paslaugų teikimui reikalingos fizinės infrastruktūros ir žmogiškųjų išteklių mastą (pvz., ligoninių lovų skaičių) konkrečiame regione ar paslaugų teikimo procesų pasekmes (pvz., mokinių pasiekimus), tiesiogiai neįvertinant konkrečios paslaugos kokybės rodiklių. GKSI ir panašūs indeksai yra apytiksliai, jie stipriai koreliuoja su gyventojų pasirenkama darbo ar gyvenimo vieta arba makroekonominiais rodikliais, taigi paaiškina, kas vyksta, tačiau nepaaiškina to priežasčių. Kiti tyrimai remiasi subjektyviu paslaugos kokybės vertinimu iš vartotojo perspektyvos. Tokio pobūdžio tyrimai, pavyzdžiui, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos užsakymu atlikta Paslaugų šeimoms prieinamumo analizė⁴⁸, Vidaus reikalų ministerijos užsakymu atlikto tyrimo „Pasirengimas regioninio lygmens viešojo transporto paslaugų organizavimo sistemos sukūrimui“⁴⁹ gyventojų apklausa, rodo, kad tokie kintamieji, kaip išsilavinimas ar socialinė grupė, stipriai veikia subjektyvų paslaugų kokybės vertinimą. Aukštesnio išsilavinimo gyventojai, palyginti su žemesnio išsilavinimo gyventojais, paslaugas šeimai vertina kritiškiau, užimti gyventojai prasčiau, nei nedirbantys pensinio amžiaus gyventojai, vertina viešojo transporto kokybę ir pan., nors paslauga, kurią jie gauna, būna ta pati. Todėl priimtina paslaugos kokybė yra „judantis taikinyš“, o sprendžiamos ekonominės problemos (1-oji problema) didina lūkesčius viešųjų paslaugų kokybei.</p>
--	--	--	--

⁴⁷ Pavyzdžiui, EBPO Geresnio gyvenimo indeksas (angl. *OECD Better Life Index*, <https://www.oecdbetterlifeindex.org/#/1111111111>), Eurostato matuojama gyvenimo kokybė (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/quality-of-life/>), JT Žmogaus raidos indeksas (angl. *UN Human development index*, [hdr2020.pdf\(undp.org\)](https://hdr2020.pdf(undp.org))), ESPON gyvenimo kokybės matavimai ([ESPON QoL – Quality of Life Measurements and Methodology | ESPON](https://www.espon.eu/Quality-of-Life-Measurements-and-Methodology-ESPON)) ir kt.

⁴⁸ Merkys, G., Bubelienė D., Blažaitė, G. (2021). Paslaugų šeimoms prieinamumo analizė: Lietuvos šeimų apklausos tyrimo ataskaita. LR Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Prieiga per internetą: https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/pdf/%C5%A0eim%C5%B3_ATASKATA_galutin%C4%97.pdf

⁴⁹ Pasirengimas regioninio lygmens viešojo transporto paslaugų organizavimo sistemos sukūrimui: galutinė ataskaita. (2020). LR Vidaus reikalų ministerija. Prieiga per internetą: https://nrp.vrm.lt/data/public/uploads/2020/11/2020_galutine_ataskaita_regioninio_lygmens_viesasis_transportas_vrm.pdf

			<p>Tad kiekvienas regionas ir savivaldybė, siekdami paslaugos kokybės (platesne prasme, gyvenimo kokybės), turi rasti tinkamą sprendimą konkrečioms teritorijos savybėms ir vietos poreikiams ir pasinaudoti visais ištekliais šiam sprendimui įgyvendinti. Šiuo aspektu problema yra susijusi su viešojo valdymo srities problemomis, sprendžiamomis per Viešojo valdymo PP, ypač su tuo, kad sektorinėmis priemonėmis paremtas regioninės politikos planavimo ir įgyvendinimo organizavimas neleidžia (ar iki šiol neleidė) priimti į vietovę orientuotų sprendimų.</p> <p>Kai kurie kiti nagrinėti problemą apibūdinantys rodikliai neturi aiškaus tarpusavio ryšio ar ryšio su nagrinėtomis teritorijų savybėmis. Šiuo aspektu išsiskiria negalia turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu, dalis, neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis bei žuvusiųjų ir sunkiai sužeistųjų keliuose skaičiai, tenkantys 1 mln. gyventojų:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vertinant švietimo srities rodiklius, absoliučiai didžiausias negalia turinčių vaikų įtraukimas į bendrąjį ugdymą ir didžiausias mokinių įtraukimas į neformalųjį švietimą buvo Utenos regione (atitinkamai 71,5 proc. ir 74,4 proc., kai šalies vidurkiai – 48,9 ir 65,7 proc.), kuris kitų viešųjų paslaugų atveju susiduria su didžiausiomis problemomis. Panašus problemos mastas fiksuotas savo teritorijų savybėmis labai nepanašiuose regionuose (pvz., žemas dalyvavimas neformaliajame švietime ir atitinkamai aukštas problemos mastas buvo Vilniaus ir Tauragės regionuose) arba labai skirtingas pagal kitus požymius panašiuose regionuose (absoliučiai aukščiausias – Utenos regione, absoliučiai žemiausias – Marijampolės regione). Iš to galima teigti, kad dalis sprendžiamų problemų priežasčių yra giluminės (iš statistinių duomenų dažniausiai nematomi paslaugos „kokybės“ aspektai, atskirų savivaldybių prioritetai, atskirų paslaugų teikėjų turimi metodai, žinios, kompetencija, tradicijos, infrastruktūros tinklas ir pan.). Netolygumų priežastis iš dalies paaiškina 2020 m. atliktas „Priešmokyklinio ir pradinio lavinimo sistemos veiksmingumo ir jos teikiamų paslaugų kokybės atitikties JT Neįgaliųjų teisių konvencijoms nuostatoms, užtikrinant vaiko su negalia kokybišką ugdymą, vertinimas“⁵⁰. Tyrimas atskleidė ugdymo metodų stoką pradinuose ugdymo etapuose, taip pat tiek su vaiko individualių poreikių dėl negalios ypatumais, tiek su žmogiškųjų išteklių stoka susijusias kliūtis, kurios gali sutrikdyti vaiko priėmimą į bendrojo ugdymo mokyklą. Tyrime dalyvavę vaikų su negalia tėvai taip pat įvardino kitų tėvų neigiamą požiūrį į negalia turinčius vaikus, kaip vieną iš priežasčių, darančių įtaką jų vaiko nepriėmimui į mokyklą. Savivaldybės nurodė, kad parama mokyklų fizinės ir informacinės aplinkos
--	--	--	--

⁵⁰ Gevorgianienė, V., Šumskas, G., Šumskienė, E., Gudavičius, A., Krutulytė, K. (2020). Priešmokyklinio ir pradinio lavinimo sistemos veiksmingumo ir jos teikiamų paslaugų kokybės atitikties JT Neįgaliųjų teisių konvencijoms nuostatoms užtikrinant vaiko su negalia kokybišką ugdymą, vertinimas: sociologinio tyrimo ataskaita. Prieiga per internetą: <http://www.ndt.lt/wp-content/uploads/Ataskaita.pdf>.

			<p>pritaikymui, ypač apsirūpinimui specialiosiomis mokymo priemonėmis, yra nepakankama. Kartu nustatyta, kad dalis pedagogų išvelgia specifinius vaiko poreikius, galbūt ateityje pareikalausiančius nuodugnesnio vaiko gebėjimų ištyrimo, o kiti tais atvejais, kai vaikui dar nėra nustatyti specialieji ugdymosi poreikiai, mažiau stengiasi pritaikyti ugdymo procesą, ir tai gali signalizuoti apie formalų požiūrį į ugdymą ir (arba) kompetencijos stoką. Geriausiai, respondentų vertinimu, pritaikyta informacinė aplinka sutrikusio intelekto vaikams, blogiausiai – informacinė aplinka regos negalią turintiems vaikams. Iš šio tyrimo ir kitų duomenų galima daryti prielaidą, kad neįgalių vaikų įtraukimas į ugdymą neturi aiškios teritorinės tendencijos ir ryšio su kitais rodikliais, nes apskritai aplinka yra nepritaikyta ar beveik nepritaikyta. Pvz., 2020 m. tik apie 24 proc. mokyklų buvo pilnai pritaikytos žmonėms su judėjimo negalia (užtikrintas judėjimas tarp aukštų, visuose aukštuose įrengti pritaikyti sanitariniai mazgai) ir tik 3 (ne 3 proc., bet 3 vnt.) mokyklos buvo pilnai pritaikytos žmonėms su regos negalia. Toks nepritaikymas teisinamas mokinių su šia negalia „neturėjimu“, tačiau jis gali tapti ir prielaida nepriimti vaiko su žymesne negalia į mokyklą, motyvuojant nepritaikyta aplinka.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Susisiekimo PP nurodo bendrąsias priežastis, kurios lemia vienus didžiausių žuvusiųjų ir sužeistųjų rodiklius ES. Tai kelių eismo taisyklių nustatytų reikalavimų nesilaikymas, rizikinga eismo dalyvių elgsena, techniškai netvarkingų transporto priemonių naudojimas eisme, inžinerinių saugaus eismo priemonių trūkumas ir saugumo parametrų netenkinanti infrastruktūra. Visgi, kaip ir nagrinėtų švietimo srities rodiklių atveju, bendrosios priežastys nepaaiškina rodiklių teritorinių netolygumų priežasčių. Kiek problemos mastas yra nulemtas infrastruktūros būklės, kiek socialinių veiksnių (pvz., rizikingo vairavimo) ar kitų aplinkybių, galėtų paaiškinti tik konkretaus regiono situacijos giluminė analizė. <p>Problemų tarpusavio sąsajos ir teritoriniai ypatumai gali lemti tai, kad išspręsta problema vienoje valstybės veiklos srityje gali turėti neigiamų pasekmių kitose. Pavyzdžiui, iš nagrinėtų viešųjų paslaugų prieinamumo, skurdo ir socialinės atskirties netolygumus parodančių RPP poveikio rodiklių, netipine tendencija išsiskiria patenkinto socialinio būsto poreikio rodiklis. Skirtingai nuo kitų nagrinėtų viešųjų paslaugų prieinamumo rodiklių, šio rodiklio prastesnės reikšmės dažniau būdingos aukštesnėmis gyventojų pajamomis ir aukštu viešojo transporto intensyvumu pasižymintiems regionams, ryšys su šiais rodikliais atvirkštinis⁵¹. 2020 m. Lietuvoje 54 proc. teisę į socialinį būstą turinčių asmenų (šeimų) nuomojosi socialinį būstą (atskiruose regionuose nuo 42 proc. iki 61 proc.), o tarp neįgaliųjų ir gausių šeimų šis</p>
--	--	--	--

⁵¹ Patenkinto socialinio būsto poreikio (2020 m.) ir bendrųjų pajamų per mėnesį vienam namų ūkio nariui (2020 m.) koreliacija – - 0,65, patenkinto socialinio būsto poreikio ir viešojo transporto intensyvumo (2019 m.) – -0,74.

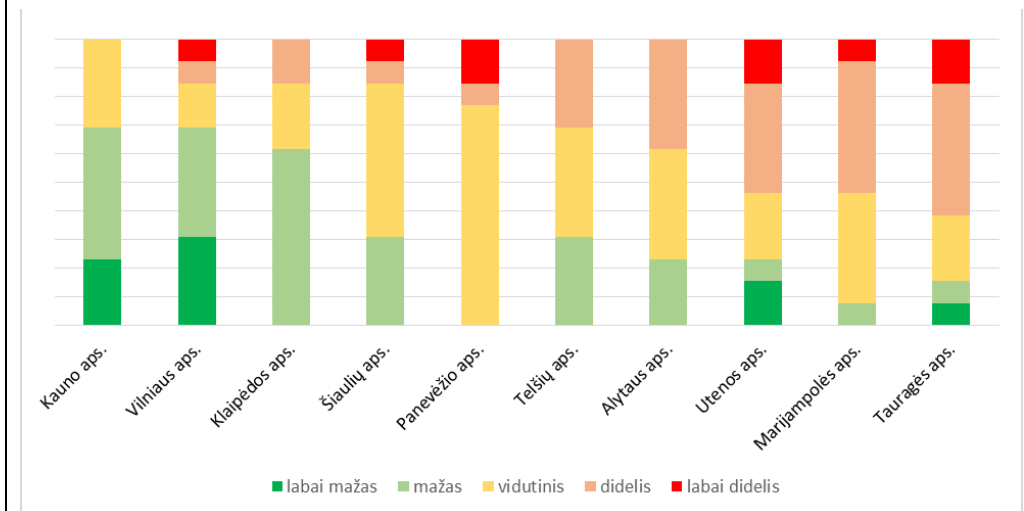
			<p>rodiklis siekė 49 proc. (atskiruose regionuose nuo 32 proc. iki 61 proc.). Tačiau Vilniaus regione, kuris pasižymi aukščiausiais ekonominiais rodikliais šalyje, 2020 m. socialinį būstą nuomojosi apie 42 proc. tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) ir apie 32 proc. asmenų (šeimų), priklausančių pažeidžiamoms grupėms (neįgaliųjų, gausių šeimų). Nedaug aukštesnis patenkintas socialinio būsto poreikis buvo Klaipėdos regione – 47 proc. Apibendrinant, socialiniu būstu šalyje yra aprūpinti vidutiniškai kiek daugiau nei pusė tokių poreikį turinčių asmenų (šeimų). Socialinio būsto pasiūla ne tik neatitinka paklausos (todėl asmenys (šeimos) atskirose savivaldybėse laukia socialinio būsto nuo 3 iki 12 metų), bet ir esminių socialinio būsto plėtrai taikomų principų – nesudaro galimybių patenkinti gyvenamojo būsto poreikį, užtikrinant judėjimo laisvę ir galimybę prisitaikyti prie darbo rinkos.</p> <p>Nagrinėtos problemos turi sąsają ir su kitais NPP uždaviniais, nepriskirtais Regionų plėtros programai: 3.1 uždaviniu „Pagerinti ugdymosi rezultatus ir sumažinti jų atotrūkį“ ir 2.11 uždaviniu „Didinti kokybiškų ir inovatyvių sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir sveikatos atsparumą grėsmėms“.</p> <p>Mokinių matematikos pasiekimai 2021 m., įvertinti Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo (PUPP)⁵² metu, parodė, kad Lietuvoje 62,3 proc. dešimtos klasės mokinių pasiekė pagrindinį arba aukštesnįjį lygį. Regioniniu požiūriu, geriausiai sekėsi Klaipėdos ir Vilniaus regionų mokiniams, kur pagrindinį lygį ar aukščiau pasiekė daugiau nei 69 proc. mokinių. Labai nežymiai Lietuvos vidurkį viršijo Telšių ir Kauno regionų dešimtokai (atitinkamai 63 proc. ir 62,8 proc.). Vis dėlto kai kuriuose regionuose mokinių dalis, nepasiekusi matematikos pagrindinio lygio, yra didesnė už pasiekusią arba yra labai arti šios ribos: Utenos regione pagrindinį arba aukštesnįjį lygį pasiekė 48,7 proc., Panevėžio – 51,4 proc., Alytaus – 53 proc. ir Marijampolės – 53,5 proc. dešimtos klasės mokinių. Šie rezultatai rodo nemažą mokinių pasiekimų atotrūkį tarp šalies regionų.</p> <p>Gydymo priemonėmis išvengiamą mirtingumą lemia tos pačios priežastys, kaip ir prevencinėmis priemonėmis išvengiamą mirtingumą: viešųjų paslaugų prieinamumas, amžiaus struktūra, teritorijų pasiekiamumas, gyventojų socialinės atskirties ir skurdo lygis. Pavyzdžiui, gydymo priemonėmis išvengiamo mirtingumo ir demografinės senatvės koeficiento koreliacija – 0,92, t. y., kuo demografiškai vyresni gyventojai teritorijoje, tuo prastesni asmens sveikatos priežiūros rodikliai. Siekiant šių dviejų NPP rodiklių, turėtų būti taikomos kompleksinės priemonės, apimančios ir asmens, ir visuomenės sveikatą.</p>
--	--	--	---

⁵² Pagal 2021 m. matematikos Pagrindinio ugdymo pasiekimų patikrinimo pagrindinės sesijos lietuvių, rusų ir lenkų kalbomis rezultatus. Nacionalinė švietimo agentūra. Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/stebesenos-ir-vertinimo-departamentas/pasiekimu-patikrinimai/pupp/rezultatai/>.

Nepaisant aiškių minėtų NPP uždavinių sąsajų su regioninės plėtros problemomis, jų įgyvendinimui regioninės pažangos priemonės kol kas nėra nustatytos. Problemos kompleksiskumas rodo, kad ją sprendžiant reikalingi suderinti veiksmai, susiję su regioninės politikos, socialinės apsaugos ir užimtumo, aplinkos, transporto, sveikatos, švietimo sritimis.

3. NPP pažangos uždavinių lygmens problemų mastas

Problemos mastą tiesiogiai parodo skurdo rizikos ir socialinės atskirties netolygumai ir viešojo transporto intensyvumas (NPP 5.2 uždavinio rodikliai), 3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis (NPP 3.1 uždavinio rodiklis), negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu, dalis ir neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (NPP 3.2 uždavinio rodikliai), patenkintas socialinio būsto poreikis ir patenkintas socialinių paslaugų poreikis⁵³ (NPP 2.2 uždavinio rodikliai), gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, ir gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalys (NPP 6.7 uždavinio rodikliai), standartizuotas prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (NPP 2.10 uždavinio rodiklis), žuvusiųjų ir sunkiai sužeistųjų keliuose skaičius (NPP 5.3 uždavinio rodikliai). Dėl stiprių tarpusavio sąsajų su šiais rodikliais, kartu analizuojamas užimtumo lygis (NPP 5.1. uždavinio rodiklis, kartu rodantis 1-osios problemos mastą)

2 pav. Viešųjų paslaugų prieinamumo, skurdo ir socialinės atskirties problemų mastas pagal nagrinėtus RPP rodiklius

⁵³ Apskaičiuojamas kaip socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus (proc.)

			<p>Bendrosios viešųjų paslaugų prieinamumo, skurdo ir socialinės atskirties problemos teritorinės sklaidos tendencijos panašios į 1-osios problemas. Tai yra dėsninga, nes paslaugos „įperkamumas“, kuris bendrąja prasme suprantamas kaip galimybė vartotojui gauti paslaugą už priimtina kainą, o viešųjų paslaugų atveju – kaip galimybė užtikrinti optimalų paslaugos finansavimo lygį, priklauso nuo ekonominės aplinkos (užimtumo ir pajamų lygio) bei teritorijos geografinių ir demografinių savybių. Todėl pagal viešųjų paslaugų prieinamumą problemų sklaida panaši, kaip ir 1-osios problemos atveju: trijų didžiausių miestų regionai rečiausiai susiduria su didelio ar labai didelio masto problemomis atskirose srityse, Utenos, Marijampolės ir Tauragės regionai tokių problemų turi daugiausiai, Šiaulių ir Panevėžio regionai gali būti apibūdinti kaip „vidutiniai“, Telšių ir Alytaus regionai – kaip turintys išskirtinių savybių (Telšių regionas – tolygiausiai išvystytas, Alytaus regionas – „įvairiausias“, pagal atskirus požymius ir problemas panašus į visus regionus).</p> <p>Visgi, skirtingai nuo ekonominių problemų ir su jomis susijusių rodiklių, kurie pasiskirsto beveik vienodai (todėl galima gana tiksliai prognozuoti, kad, padidėjus užimtumui, daugiau vaikų lankys darželius⁵⁴ ir pan.), kiekviename regione yra ir savitų, su viešųjų paslaugų prieinamumu susijusių problemų, o net 9 iš 10 regionų susiduria su didelio arba labai didelio masto problema bent vienoje srityje.</p> <p>Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionams būdinga:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aukšta gyventojų koncentracija tankiai gyvenamose teritorijose, Vilniaus regione 3000 ir daugiau gyventojų / km² tankumo teritorijoje 2020 m. gyveno 52 proc., Klaipėdos regione – 44 proc., Kauno regione – 41 proc. gyventojų. Tai yra trys aukščiausi rodikliai tarp visų regionų; - geriausias teritorijų pasiekiamumas – Klaipėdos regione, Kauno ir Vilniaus regionų rodiklis atitinkamai antras ir trečias geriausias tarp visų regionų; - mažesnis neigiamas darbingo amžiaus gyventojų kaitos poveikis. Tik šiuose trijuose regionuose 10–19 m. ir 55–64 m. gyventojų santykis viršija 60 proc. (Vilniaus regione – 67,1 proc.), - žemesnė už šalies vidurkį (24,8 proc.) 2020 m. asmenų, patiriančių skurdo riziką ir socialinę atskirtį, dalis. Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionuose atitinkamai 19,9 proc., 22 proc. ir 24,8 proc. <p>Šių savybių derinys lemia, kad didžiausių miestų regionuose santykinai paprasčiau užtikrinti bazines viešąsias paslaugas, tokias kaip viešasis transportas, ikimokyklinis ugdymas, vandens tiekimas ir nuotekų tvarkymas, o palankesnė socialinė ir ekonominė aplinka lemia geresnius visuomenės sveikatos rodiklius. Tad viešojo transporto intensyvumas, tenkantis 1000 gyventojų, šiuose regionuose yra aukščiausias tarp visų regionų (Vilniaus regione – 86,7, Kauno regione – 61,4, Klaipėdos regione – 64,1, kai šalies vidurkis – 59,3), kaip ir 3 metų ir vyresnių vaikų dalyvavimas ikimokykliniame</p>
--	--	--	---

⁵⁴ > 95 proc. tikimybė, kad šie rodikliai statistiškai susiję, 56 proc. tikimybė, kad pokytis bus identiškas ($R^2=0,56$).

			<p>ugdyme (atitinkamai 95,2 proc., 91,7 proc. ir 90 proc. 3-jų metų ir vyresnių vaikų grupėje), o prevencinėmis priemonėmis išvengiama mirtingumas – žemiausias (Vilniaus, Kauno ir Klaipėdos regionuose atitinkamai 288, 298 ir 290 mirusiųjų 100 tūkst. gyventojų). Vilniaus ir Kauno regionų gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalys yra didžiausios tarp visų regionų (geriamojo vandens tiekimo atitinkamai 86 proc. ir 90 proc., nuotekų tvarkymo – 82 proc. ir 85 proc.). Klaipėdos regiono atitinkami rodikliai treči arba ketvirti geriausi (kiek žemesnė, negu Telšių regione, gyventojų dalis yra aprūpinama centralizuotai teikiamu vandeniu). Eismo saugos santykiniai rodikliai – žuvusiųjų ir sunkiai sužeistųjų eismo įvykiuose skaičiai, tenkantys milijonui gyventojų, svyruoja tarp žemų ir vidutinių. Visgi, situacijos gerėjimas šiuose regionuose yra itin svarbus valstybės tikslams pasiekti – šiems trimis regionams teko 52 proc. visų žuvusiųjų ir 56 proc. visų sunkiai sužeistųjų eismo įvykiuose, vien tik Vilniaus regione buvo 23 proc. visų žuvusiųjų ir 27 proc. visų sunkiai sužeistųjų. Nepaisant sąlyginai geros situacijos vertinant RPP rodiklių visumą, regionai turi savitų problemų. Vilniaus regione yra absoliučiai mažiausias tarp visų regionų patenkintas socialinio būsto poreikis (2020 m. socialinį būstą nuomojosi apie 42 proc. tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) ir apie 32 proc. asmenų (šeimų), priklausančių pažeidžiamoms grupėms (neįgaliųjų, gausių šeimų) ir viena mažiausių neformaliojo švietimo galimybėmis besinaudojančių mokinių dalis (skaičius). Klaipėdos regione patenkintas socialinio būsto poreikis nedaug aukštesnis, lyginant su Vilniaus regionu (47 proc.), ir yra antras blogiausias rodiklis šalyje. Socialinių paslaugų trūkumą Klaipėdos regione rodo antras blogiausias šalyje (po Tauragės regiono) patenkinto socialinių paslaugų poreikio rodiklis (11 proc.). Be to, atokiau nuo šių regionų centrų gyventojų koncentracija ir teritorijų pasiekiamumas mažėja, socialinė atskirtis didėja, todėl užtikrinti prieinamas paslaugas tampa sunkiau. Ypač ryški ši tendencija Vilniaus regione. Nors bendri regiono rodikliai yra daugiausiai geri, atokesnių teritorijų, tokių kaip Šalčininkų r., Švenčionių r. savivaldybės, sprendžiamos problemos iš esmės nesiskiria nuo kitų regionų. Šiaulių ir Panevėžio regionams būdingas daug neišspręstų vidutinio masto problemų ar iš dalies išspręstų (žemo masto) problemų. Šie regionai patiria didesnes rizikas viešųjų paslaugų sistemų tvarumui dėl nepakankamos darbingo amžiaus gyventojų kaitos ir demografinio senėjimo. Demografinės senatvės koeficientas šiuose regionuose (Panevėžio –173, Šiaulių – 152) yra didesnis ne tik lyginant su šalies vidurkiu (132) ar 3 didžiausių miestų regionais, bet ir su daugeliu kitų regionų (Telšių, Marijampolės, Tauragės), o santykis tarp 10–19 m. ir 55–64 m. gyventojų siekia tik kiek daugiau nei 50 proc. (3-ias ir 4-as blogiausi rodikliai tarp visų regionų). Taigi šių regionų gyventojų amžiaus struktūra lemia, kad jau artimoje ateityje socialinių ir sveikatos paslaugų poreikis augs, o naujai į darbo rinką ateinančios darbo jėgos pasiūla mažės.</p>
--	--	--	---

			<p>Dėl padėties tranzitinių koridorių atžvilgiu, Šiaulių ir Panevėžio regionams itin aktualus eismo saugos klausimas. Panevėžio regionui būdingas labai didelis, 2020 m. absoliučiai didžiausias tarp visų regionų, žuvusiųjų eismo įvykiuose skaičius ir sunkiai sužeistųjų eismo įvykiuose skaičius, tenkantis milijonui gyventojų (atitinkamai 134 ir 458). Tuo tarpu Šiaulių regione žuvusiųjų skaičius yra kiek mažesnis už šalies vidurkį (atitinkamai 50 ir 63), tačiau sunkiai sužeistųjų skaičius (376) yra žemesnis tik už Panevėžio regioną. Panevėžio ir Šiaulių regionai iš kitų regionų išsiskiria žemiausiu šalyje mokinių su negalia įtraukties į bendros paskirties švietimo įstaigas lygiu. Panevėžio regione šios problemos mastas didelis (tik 42,5 proc. negalią turinčių mokinių ugdomi įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose, kai šalies vidurkis 48,9 proc.), o Šiaulių regione – labai didelis, tokių mokinių dalis nesiekia 37 proc.</p> <p>Utenos, Marijampolės ir Tauragės regionai dažniau pasižymi atokių ir nedidele gyventojų koncentracija pasižymintį teritorijų savybėmis ir problematika. Visiems trimis regionams būdinga:</p> <ul style="list-style-type: none"> - žema gyventojų koncentracija tankiai gyvenamose teritorijose. Marijampolės regione tik 12,8 proc. gyventojų gyveno didesnio kaip 3000 gyventojų/km² teritorijose, Tauragės ir Utenos regionuose – atitinkamai 13,6 proc. ir 26,0 proc. Tai trys žemiausi rodikliai tarp visų regionų; - teritorijos dėl didelių laiko sąnaudų, pasiekiant ekonominius centrus, ir ribotų galimybių naudotis viešuoju transportu yra pasiekiamos sunkiausiai – teritorijų pasiekiamumas juose žemiausias tarp visų regionų; - aukštesnė už šalies vidurkį (24,8 proc.) 2020 m. asmenų, patiriančių skurdo riziką ir socialinę atskirtį, dalis (Tauragės, Marijampolės ir Utenos regionuose atitinkamai 34,4 proc., 36,4 proc. ir 42,2 proc.). <p>Utenos regionas išsiskiria ir nepalankiausiais amžiaus struktūros rodikliais – demografinės senatvės koeficientas šiame regione aukščiausias, o numatoma darbingo amžiaus gyventojų kaita žemiausia tarp visų regionų.</p> <p>Dėl nepalankių teritorijų savybių, Utenos, Tauragės ir Marijampolės regionams būdingas didelis arba labai didelis problemos mastas pagal stambias tarpusavyje susijusių rodiklių grupes, įskaitant didesnę, lyginant su kitais regionais, skurdo riziką ir socialinę atskirtį, prevencinėmis priemonėmis išvengiamą mirtingumą, žemą arba labai žemą viešojo transporto, ikimokyklinio ugdymo, vandentvarkos paslaugų prieinamumą. Visais atvejais vieno iš trijų nagrinėtų regionų atitinkamo rodiklio reikšmė yra prasčiausia, o kitų dviejų regionų – viena iš prasčiausių tarp visų regionų; nagrinėtų problemų mastas – didelis arba labai didelis (išskyrus tik 2020 m. prevencinėmis priemonėmis išvengiamą mirtingumą Marijampolės regione, kuris yra artimas šalies vidurkiui, atitinkamai 333 ir 288 atvejai 100 tūkst. gyv.). Tauragės regionas iš kitų regionų išskiria ir žemiausiu patenkintu socialinių paslaugų poreikiu, socialinių paslaugų gavėjų skaičius 2020 m. siekė tik 7 proc. skurdo riziką ar socialinę</p>
--	--	--	--

			<p>atskirtį patiriančių asmenų, kai šalies vidurkis – 16 proc. Tauragės, Marijampolės ir Utenos regionams ypač būdinga tai, kad jų sprendžiama viešųjų paslaugų prieinamumo problema visais atvejais siejasi su socialine atskirtimi ir galimybėmis dalyvauti darbo rinkoje. Be to, ši problema apima ne vienos srities viešąsias paslaugas, o didelę dalį visų visuotinės svarbos paslaugų (angl. <i>services of general interest</i>) ir jų užtikrinimui reikalingą bazinę infrastruktūrą, taip pat visus paslaugos prieinamumo aspektus – įperkamumą, pasiekiamumą ir kokybę. Visgi, galima pastebėti, kad tam tikrų RPP rodiklių reikšmės šiuose regionuose yra artimos ar net aukštesnės už šalies regionų vidurkį. Ši tendencija būdinga RPP rodikliams, kurie yra mažiau „jautrūs“ geografinėms sąlygoms ir ekonominei aplinkai ir labiau susiję su konkrečių savivaldybių ar įstaigų veikla, užtikrinant paslaugos kokybę, taip pat ir su vietiniais ypatumais (pvz., negalią turinčių vaikų įtraukimo į bendrąjį ugdymą, mokinių dalyvavimo neformaliajame švietime, eismo saugos rodikliai). Iš kitų regionų Utenos regioną išskiria absoliučiai didžiausias negalią turinčių vaikų įtraukimas į bendrąjį ugdymą ir didžiausias mokinių įtraukimas į neformalųjį švietimą (atitinkamai 71,5 proc. ir 74,4 proc.). Marijampolės regioną išskiria mažas, o Tauragės regioną – labai mažas sunkiai sužeistųjų keliuose skaičius (Marijampolės regione – 206, Tauragės regione – 88 sunkiai sužeisti 1 milijonui gyventojų). Šios grupės regionams būdingas santykinai geriau patenkintas socialinio būsto poreikis, tačiau tai susiję su mažesne tokio būsto paklausa⁵⁵.</p> <p>Du regionai – Alytaus ir Telšių – iš kitų regionų išsiskiria santykinai žemu skurdo rizikos ir socialinės atskirties lygiu, o kiti nagrinėti rodikliai, kaip ir 1-osios problemos atveju, neatitinka bendrųjų tendencijų.</p> <p>Telšių regionui būdingas vienas žemesnių skurdo rizikos bei socialinės atskirties lygių (23,6 proc.). Pagal šį rodiklį regionas nusileidžia tik Vilniaus, Kauno ir Alytaus regionams ir lenkia Klaipėdos regioną. Prevencinėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas regione beveik lygus su geriausiu šalyje Vilniaus regiono rodikliu (atitinkamai 289 ir 288 / 100 tūkst. gyv.), 60 proc. patenkintas socialinio būsto poreikis yra antras geriausias rodiklis po Šiaulių regiono (61 proc.), gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis ir gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis (82 proc. ir 74 proc.) yra trečia ir ketvirta didžiausia tarp visų regionų. Be to, regiono viduje nėra ženklesnių teritorinių netolygumų, paslaugų prieinamumo rodikliai labai panašūs visose regiono savivaldybėse. Regionas pasižymi tam tikrais didžiųjų miestų regionams būdingais pranašumais – aukštesniu už vidutinį teritorijų pasiekiamumu, gyventojų koncentracija miestuose (Telšių regiono atveju, vidutiniuose), gerais ekonominiais rodikliais ir</p>
--	--	--	---

⁵⁵ Patenkinto socialinio būsto poreikio rodiklio sklaidos tendencija priešinga daugeliui kitų nagrinėtų rodiklių. Didesnis nepatenkintas socialinio būsto poreikis būdingas aukštą užimtumo lygį, gerai prieinamą viešąjį transportą turinčioms ir tankiai gyvenamoms teritorijoms. Patenkinto socialinio būsto poreikio rodiklio koreliacija su užimtumo lygiu, viešojo transporto intensyvumu ir gyventojų koncentracija yra neigiama, atitinkamai $R = -0,58$, $R = -0,74$ ir $R = -0,63$.

			<p>santykinai jaunais gyventojais, bet neturi jiems būdingų vidinių netolygumų ir didesnių problemų 3-jų didžiųjų miestų regionams būdingose srityse, pavyzdžiui, didesnės oro taršos ar sunkumų užtikrinant socialinį būstą. Kita vertus, regionui būdingas savitas problemų rinkinys, kurį sudaro mažiau išvystytas viešasis transportas (21,6 atvykimų / 1000 gyventojų, antras blogiausiai rodiklis, po Tauragės regiono), antra mažiausia tarp visų regionų bendrojo lavinimo mokyklose įtraukiuoju būdu ugdomų negalią turinčių mokinių dalis (44,6 proc.) ir ženkliai prastesni už šalies vidurkį eismo saugos rodikliai (2020 m. žuvusių – 92 / mln. gyventojų, 47 proc. daugiau už šalies vidurkį, sunkiai sužeistųjų – 338 / mln. gyventojų, 27 proc. daugiau už šalies vidurkį).</p> <p>Alytaus regionas turi tik jam būdingą problemų rinkinį, kurį sudaro aukštas standartizuoto prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo lygis (2020 m. 356 mirusieji 100 tūkst. gyventojų, kai šalies vidurkis – 288), žemas patenkintas socialinio būsto poreikis (52 proc.), o kartu ir žemiausia tarp visų regionų gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens teikimo paslaugomis, dalis (71 proc., kai šalies vidurkis – 82 proc.) ir žema centralizuotai teikiamomis nuotekomis aprūpinamų gyventojų dalis (65 proc., kai šalies vidurkis – 76 proc.). Atsižvelgiant į aukščiau aprašytas problemų ir teritorijų savybių sąsajas, galima daryti prielaidą, kad tai lemia didelė šio regiono teritorijų įvairovė (vidutinio dydžio miestas – Alytus, didžiausias Lietuvos kurortas – Druskininkai, „žiedinė“ Alytaus rajono savivaldybė, retai gyvenamos Varėnos ir Lazdijų rajonų savivaldybės). Regionas vienu metu susiduria ir su tankiai gyvenamoms ir didesnę ekonominių veiklų koncentraciją turinčioms teritorijoms būdingomis viešųjų paslaugų prieinamumo problemomis, ir su atokių, retai gyvenamų teritorijų problematika.</p> <p>4. Analizės išvados</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Stiprus skirtingų valstybės veiklos sričių viešųjų paslaugų prieinamumo rodiklių tarpusavio ryšys ir ryšys su NPP 7.2 uždavinio rodikliais (skurdo riziką ir socialinę atskirtį patiriančių asmenų dalimi ir viešojo transporto intensyvumu) rodo, kad atskirų PP sprendžiamos problemos peržengia šių PP valstybės veiklos sričių ribas ir yra susijusios tarpusavyje. Problemos priežasčių pašalinimas yra susijęs su socialinės apsaugos ir užimtumo, sveikatos, švietimo, transporto ir viešojo valdymo sritimis. 2. Demografinio senėjimo procesas veikia daugelį visuomenės gyvenimo sričių, tačiau ypač ženkliai – sprendžiamų visuomenės sveikatos problemų mastą⁵⁶. Todėl su didžiausiomis visuomenės sveikatos problemomis susiduria regionai, kuriuose demografinės senatvės koeficientas yra aukščiausias, o darbingo amžiaus gyventojų kaita – žemiausia: Utenos, Alytaus ir Panevėžio regionai. 3. Atokiuose, retai gyvenamuose regionuose ar jų dalyse vykstantys procesai, didėjanti socialinė atskirtis didele dalimi yra nulemta jų demografinių ir
--	--	--	---

⁵⁶ Demografinės senatvės koeficiento ir prevencinėmis priemonėmis išvengiamo mirtingumo determinacijos koeficientas: $R^2 = 0,82$.

			<p>geografinių savybių. Utenos, Marijampolės ir Tauragės regionai susiduria su didžiausiomis problemomis, mažinant objektyvių geografinių sąlygų (pasiekiamumo ir gyventojų koncentracijos) nulemtus atskirties ir paslaugų prieinamumo netolygumus, įskaitant sveikatos, viešojo transporto, ikimokyklinio ugdymo, vandentvarkos paslaugų prieinamumą.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Su viešųjų paslaugų prieinamumo problemomis susiduria visi regionai. Su retomis išimtimis⁵⁷, NPP 2030 metams nustatytų poveikio rodiklių siektinų reikšmių nėra pasiekęs nė vienas regionas. Geresnius ekonominius rodiklius (mažesnę 1-osios problemos mastą) turintys regionai dažniau susiduria su didelio ar vidutinio masto problema atskiroje valstybės veiklos srityje (pvz., Vilniaus regione nepatenkintas socialinio būsto poreikis, Klaipėdos regione trūksta socialinių paslaugų ir kt.), tuo tarpu atokiuose regionuose, ypač Utenos, Tauragės ir Marijampolės, viešųjų paslaugų trūkumas paprastai yra didesnės problemų grupės dalis – lemia ir didesnę neigiamą poveikį aplinkai ir klimato kaitai, ir mažesnę įsitraukimą į darbo rinką, ir didesnę socialinę atskirtį. 5. Aukštas užimtumo ir pajamų lygis lemia aukštesnę naudojimąsi viešosiomis paslaugomis, o skurdo rizika ir socialinė atskirtis mažina viešųjų paslaugų prieinamumą. Ypač reikšmingą įtaką tai turi ikimokyklinio ugdymo užtikrinimui, socialinių paslaugų poreikio patenkinimui ir prevencinėmis priemonėmis išvengiamam mirtingumui. 6. Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumas labiausiai susijęs su nevienodais infrastruktūros kaštais, priklausančiais nuo gyventojų tankumo ir koncentracijos, tačiau pastebimas ir stiprus ryšys tarp vandentvarkos srities rodiklių ir socialinių rodiklių⁵⁸. Todėl galima daryti prielaidą, kad tolimesnė vandentvarkos paslaugų plėtra dažniau spęs ne aplinkos, bet socialinės srities problemą – pagrindinių paslaugų trūkumo ir su tuo susijusios atskirties problemą. 7. Geras viešųjų paslaugų pasiekiamumas lemia efektyvesnę jų naudojimą. Infrastruktūros prieinamumas (angl. <i>infrastructure endowment</i>), ypač bazinė inžinerinė infrastruktūra, tokia kaip transporto ar inžineriniai tinklai, yra ne tik būtina sąlyga naudotis tam tikromis paslaugomis (pvz., transporto, vandentvarkos), bet ir turi ilgalaikį poveikį atitinkamų regionų plėtrai. Paslaugos pasiekiamumas susijęs ir su universalaus dizaino principu, kuris apima fizinę aplinką, informacinę aplinką ir tinkamus metodus. Todėl paslaugų
--	--	--	--

⁵⁷ Vilniaus regione 2019–2020 m. pasiektas 95,2% 3 m ir vyresnių vaikų dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme (NPP siektina reikšmė – 95%), 2020 m. 77,3 proc. 15–64 m. gyventojų užimtumo lygis (NPP siektina reikšmė – 75 proc.) ir 2019 m. viešojo transporto intensyvumas (koeficientas) – 86,7 (NPP siektina reikšmė – 65,2). Daugiau regionų ir rodiklių, kurių pradinė reikšmė regione būtų aukštesnė už NPP rodiklio siektiną reikšmę, nėra.

⁵⁸ Centralizuotai teikiamų nuotekų tvarkymo paslaugų ir skurdo rizikos bei socialinės atskirties koreliacijos koeficientas $R = 0,73$, geriamojo vandens tiekimo paslaugų lygio ir užimtumo lygio koreliacijos koeficientas $R = 0,74$, o centralizuotai teikiamų nuotekų tvarkymo paslaugų lygio ir užimtumo lygio koreliacijos koeficientas $R = 0,84$.

			<p>prieinamumo problemų sprendimas tiesiogiai siejasi su NPP horizontaliuoju principu „Lygios galimybės visiems“.</p> <p>8. Viešosios paslaugos kokybė lemia tai, kiek paslauga ar investicija į paslaugą bus panaudojama. Kokybės netolygumai gali paaiškinti sprendžiamų problemų gilumines priežastis, ypač tais atvejais, kai skiriasi panašias geografines, socialines ar ekonomines sąlygas ir (ar) prieigą prie infrastruktūros turinčių teritorijų rodikliai. Iš nagrinėtų RPP rodiklių, tokios „paslėptos“, nuo vietos sąlygų priklausančios priežastys, labiausiai būdingos neformaliojo švietimo ir neįgalių mokinių įtraukimo į ugdymą rodikliams.</p> <p>5. Siekiamas pokytis Problemos sprendimas padės prisidėti prie NPP siekio sumažinti asmenų, patiriančių skurdą ir socialinę atskirtį, dalį nuo 24,8 proc. (2020) iki 19 proc. (2030) ir sumažinti šio rodiklio vidutinius netolygumus nuo 23,7 proc. (2020 m.) iki 14,4 proc. (2030 m.)</p>
<p>3 problema: Netolygios plėtros poveikis aplinkai ir klimato kaitai</p>		<p>7.2 uždavinys „Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems“; 6.1 uždavinys „Didinti energijos iš atsinaujinančių energijos išteklių dalį ir alternatyvių degalų vartojimą transporto sektoriuje, skatinti darnų įvairiarūši judumą ir mažinti transporto sukeltą aplinkos taršą“; 6.10 uždavinys „Mažinti susidarantių atliekų kiekį ir efektyviai jas tvarkyti“.</p>	<p>1. Nustatytos problemos Problemą sprendžia Susisiekimo ir Aplinkos apsaugos ir klimato valdymo plėtros PP. Šių PP problemas lemia klimato kaitos, urbanizacijos procesai, gyventojų elgsenos pokyčiai, kurie veikia ne tik gamtines šalies ekosistemas, bet ir infrastruktūrą bei daugumą ūkio sektorių visuose regionuose. Nors Lietuva siekia iki 2030 m. sumažinti transporto ŠESD išmetimų kiekį 14 proc., lyginant su 2005 m., tačiau per 2005–2019 m. laikotarpį transporto išmetamo ŠESD kiekis Lietuvoje augo (36,2 proc.), todėl gyventojų kelionių nulemti ŠESD išmetimai nuo 2019 m. turėtų sumažėti jau nebe 14, o 26 proc. Tai susiję su vis augančiu lengvųjų automobilių skaičiumi, dideliu jų amžiaus vidurkiu (15 metų), didėjančia darbo vietų koncentracija miestuose, augančiu didžiųjų miestų apylinkių urbanizuotų teritorijų plotu ir šių procesų nulemta švytuokline migracija. Oro tarša, ypač daugiau darbo vietų sukuriančiose vietovėse, lemia apie 2,5 tūkst. priešlaikinių mirčių per metus (palyginimui, eismo įvykiuose 2020 m. žuvo 176 asmenys). Vandens ir grunto taršos židiniai, kurių yra beveik 6000, išsidėstę aukšto tankumo gyvenamosiose vietovėse ir aplink jas, kelia tiesioginę grėsmę žmonių sveikatai. Daugelyje urbanizuotų vietovių trūksta klimato kaitos poveikį neutralizuojančios žaliosios infrastruktūros. Atliekų tvarkymo srityje Lietuva siekia iki 2030 m. padidinti pakartotiniam naudojimui paruošiamų ir perdirbamų komunalinių atliekų kiekį nuo 46 proc. (2020 m.) iki 60 proc., o sąvartnyuose šalinamų komunalinių atliekų kiekį sumažinti nuo 19 proc. (2020 m.) iki 5 proc., ir šie ambicingi tikslai negali būti pasiekti be aktyvaus visų savivaldybių ir regionų plėtros tarybų įsitraukimo.</p> <p>2. Problemų tarpusavio sąsajos Atliekant 1-osios ir 2-osios problemų analizę, pastebėta, kad jų sprendimas taip pat turės poveikį aplinkai ir klimato kaitai, ir jis labai priklausys ir nuo valstybės politikos konteksto ir nuo konkrečių regionų sprendimų. Natūraliai vykstanti ekonominės</p>

		<p>veiklos koncentracija miestuose, viešųjų paslaugų tinklo tvarkymas, remiantis vien finansinio efektyvumo ir masto ekonomijos principais, gali reikšti, kad dar labiau padidės priklausomybė nuo automobilių ir pasireikš neigiamos to pasekmės gamtinei ir socialinei aplinkai. Nuo automobilio priklausančiose transporto sistemose, kurios būdingos didesnei Lietuvos teritorijos daliai (išskyrus 3 didžiausius miestus), šis poveikis priklauso nuo tokių veiksnių, kaip kelionės trukmė, greitis, pasirinkta transporto rūšis ar išvengiamos kelionės (pvz., nuotolinis darbas). Neužtikrinus tinkamo šių veiksnių balanso, be vietos lygmens taršos, transporto priemonės taip pat išmes didesnę ŠESD kiekį, gilindamos pasaulinę klimato kaitos problemą. Todėl sprendžiant problemas būtina atsižvelgti į valstybės veiklos sričių tarpusavio sąsajas, kurias parodo ir nagrinėtų RPP rodiklių teritoriniai ypatumai:</p> <p>- ŠESD išmetimai dėl gyventojų kelionių yra susiję su ekonominiais rodikliais (užimtumu ir sukuriama pridėtine verte), ekonominės veiklos koncentracijos ypatumais, gyventojų amžiaus struktūra ir artimoje aplinkoje pasiekiamų viešųjų paslaugų trūkumu (pvz., ikimokyklinio ugdymo netolygumai paaiškina 44 proc. ŠESD išmetimų netolygumų⁵⁹). Taigi, nors ŠESD išmetimai koncentruojasi miestuose ir jų prieigose, jų giluminės priežastys yra susijusios pirmiausiai su tuo, kad atokesnių teritorijų gyventojai keliauja ilgesnius atstumus dėl darbo vietų ir paslaugų trūkumo, o aplinkai draugiško judumo alternatyvos labai ribotos. Pastebima ir tai, kad tarp viešojo transporto intensyvumo ir gyventojų kelionių nulemtų transporto ŠESD išmetimų ryšys yra silpnas⁶⁰ – sumažėjusių viešojo transporto tinklo netolygumų įtaka ŠESD išmetimų netolygumams gali siekti tik apie 20 proc. Daug didesnę įtaką turi tokie veiksniai, kaip kelionių trukmė ir kelionių pėsčiomis ar bevarikliu transportu dalis, kurie priklauso ne tik (ar ne tiek) nuo transporto srities sprendinių, kiek nuo socialinių ir ekonominių netolygumų ir galimybės gauti viešąsias paslaugas arti savo gyvenamosios vietos. Kita vertus, prieinamas viešasis transportas turi daug didesnę įtaką 1-osios ir 2-osios problemų sprendimui, ypač užimtumo lygio netolygumams (determinacijos koeficientas $R^2 = 0,6$), taigi siejasi ne tik su transporto, aplinkos, bet ir su socialinės apsaugos ir užimtumo sritimi. Be šių transporto ŠESD netolygumus lemiančių veiksnių – būtinybės keliauti ilgesnius atstumus ir galimybės naudotis viešuoju transportu – bendram transporto ŠESD lygiui didelę įtaką turi nesudarytos kitos darnaus judumo galimybės visuose regionuose. Tik apie 1 proc. visų Lietuvoje registruotų lengvųjų automobilių 2020 m. buvo netaršūs, naudojančys atsinaujinančius išteklius⁶¹. Ši dalis iš esmės nesiskyrė tarp regionų (svyravo apie 0,5 proc. punkto intervale), o kelionės bevarikliu transportu sudarė tik apie 5 proc. gyventojų kelionių laiko struktūros, taigi neturėjo esminės įtakos ŠESD išmetimų lygiui. 3 didžiausių miestų ir jų aplinkinių</p>
--	--	--

⁵⁹ 3–5 m. vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalies ir ŠESD išmetimų dėl gyventojų kelionių determinacijos koeficientas: $R^2 = 0,44$.

⁶⁰ Viešojo transporto paslaugų intensyvumo, tenkančio 1 tūkst. gyventojų, ir ŠESD išmetimų dėl gyventojų kelionių determinacijos koeficientas: $R^2 = 0,20$.

⁶¹ 2020 m. VĮ Regitra duomenys apie įregistruotas transporto priemones pagal degalų rūšį. Hibridiniai automobiliai įskaičiuojami su 0,5 koeficientu.

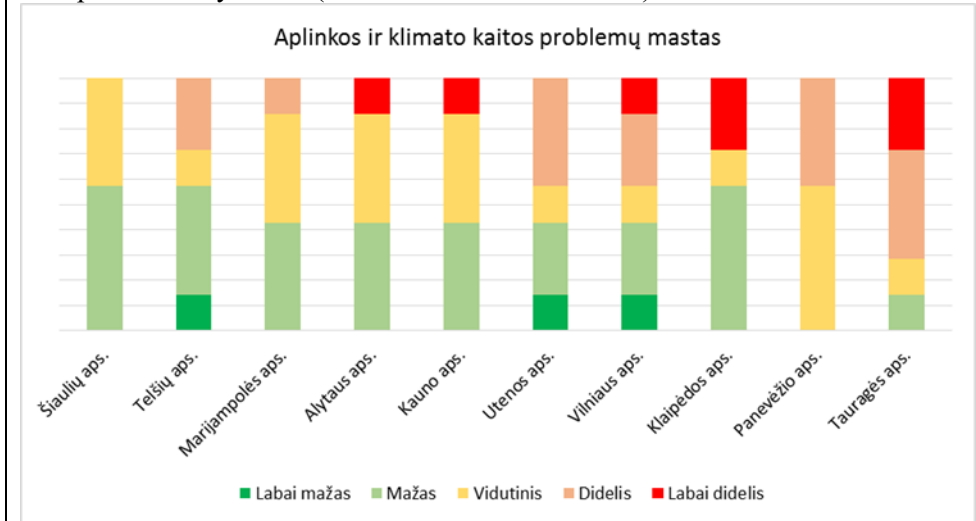
			<p>teritorijų atveju ši dalis buvo dar mažesnė – tik apie 3 proc., taigi dažnesnes keliones dviračiais ar kitu bevarikliu transportu nuo didžiausių miestų nutolusiose vietovėse dažnai lemia ir tai, kad tai yra vienintelė galimybė pasiekti reikiamus objektus.</p> <p>- Smulkių kietųjų dalelių (KD_{2,5}) taršos pasekmės – priešlaikines gyventojų mirtis – dažniau patyrė regionai, pasižymintys aukštesne ekonominių veiklų koncentracija⁶² ir aukštesniu užimtumo lygiu⁶³. Taigi, gyvenant aukštesne darbo vietų ir paslaugų koncentracija pasižyminčiose teritorijose, susiduriama su apytiksliai 50 proc. didesne priešlaikinės mirties tikimybe dėl vieno iš svarbesnių rizikos veiksnių – oro taršos smulkiosiomis kietosiomis dalelėmis KD_{2,5} (palyginimui, su COVID-19 siejamų mirčių skaičius 2020 m. siekė 7,5 tūkst., su KD_{2,5} poveikiu siejamų priešlaikinių mirčių 2019 m. Europos aplinkos agentūros duomenimis – 2,5 tūkst.).</p> <p>- Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalies rodiklis taip pat pasiskirsto priešingai daugeliui ekonominių ir socialinių rodiklių⁶⁴. Su didesnėmis problemomis susiduriama gerai pasiekiamuose, palankia darbingo amžiaus gyventojų kaita ir amžiaus struktūra, aukšta gyventojų ir darbo vietų koncentracija ir ekonominių veiklų įvairovė pasižyminčiuose regionuose. Taigi atliekų tvarkymo tikslai sunkiau pasiekiami kitais atžvilgiais sėkmingai besivystančiose teritorijose, ypač Vilniaus ir Klaipėdos regionuose (paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis 2020 m. sudaro atitinkamai 28,4 proc. ir 27,0 proc., kai šalies vidurkis – 46 proc.). Tuo tarpu sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų rodiklio sklaida neturi aiškaus dėsningumo, yra nulemta vietinių priežasčių, daugiausiai to, kiek surinktų ir neparuoštų perdirbimui atliekų yra sudeginama.</p> <p>Nepralaidžių dangų, žaliosios infrastruktūros ir potencialių taršos židinių tankio rodikliai neturi aiškaus ryšio su kitais nagrinėtais rodikliais. Bet atskiruose regionuose šios problemos gali sukelti reikšmingas pasekmes, pavyzdžiui, Vilniaus regione yra didžiausias užterštų teritorijų tankis (0,81 vnt./km² 300 ir daugiau gyventojų tankumą turinčiose teritorijose ir aplink jas), o Klaipėdos ir Tauragės regionuose – nepalankiausias Lietuvoje nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros santykis – 7/3.</p> <p>3. NPP pažangos uždavinių lygmens problemų mastas</p> <p>Problemos mastą tiesiogiai parodo transporto sektoriaus ŠESD išmetimų dėl gyventojų kelionių rodiklis (detalizuojantis NPP 6.1 uždavinio rodiklius), sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalies ir paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalies rodikliai (NPP 6.10 uždavinio rodikliai), nepralaidžių dangų ir žaliosios</p>
--	--	--	---

⁶² Determinacijos koeficientas $R^2 = 0,52$.

⁶³ Determinacijos koeficientas $R^2 = 0,32$

⁶⁴ Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalies rodiklio koreliacija su užimtumo lygiu $R = -0,78$, su pridėtine verte gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansų įmonių) – $R = -0,8$, su viešojo transporto paslaugų intensyvumu, tenkančiu 1 tūkst. gyventojų, $R = -0,69$, su prevencinėmis priemonėmis išvengiamu mirtingumu $R = -0,67$.

infrastruktūros santykio⁶⁵ ir potencialių taršos židinių tankio rodikliai⁶⁶ (detalizuojantys NPP 6.8 uždavinio rodiklius) ir priešlaikinių mirčių, priskiriamų ilgalaikiam kietųjų dalelių KD_{2,5} poveikiui⁶⁷, skaičiaus 100 tūkst. gyventojų rodiklis (detalizuojantis NPP 6.11 uždavinio rodiklius). Dėl galimų sąsajų su transporto ŠESD išmetimais ir KD_{2,5} dalelių nulemtu mirštamumu, kartu analizuojamas ir viešojo transporto intensyvumas (NPP 7.2 uždavinio rodiklis).

3 pav. Aplinkos ir klimato kaitos problemų mastas pagal nagrinėtus RPP rodiklius

Palyginti su ekonominių ar viešųjų paslaugų prieinamumo problemomis, aplinkos ir klimato kaitos problemų sklaida atskiruose regionuose turi mažiau dėsningumo ir daugiau individualių priežasčių. Skirtingų rodiklių sklaida yra pernelyg skirtinga, kad būtų išskirtos panašų problemų rinkinį turinčios regionų grupės. Tačiau, analizuojant atskirų rodiklių teritorinius netolygumus, pastebima, kad:

ŠESD išmetimai dėl gyventojų kelionių yra susiję su darbo vietų ir paslaugų trūkumu, užimtumo netolygumais, ekonominės veiklos koncentracija. Mažesni ŠESD išmetimai yra regionuose, kur darbo vietos sutelktos arti viena kitos, keliuose gerai pasiekiamuose ekonominiuose centruose, o ne pasklidusios plačioje teritorijoje. Didelę įtaką turi ir apgyvendinimo tankis nuo regiono centro nutolusiose teritorijose. Atitinkamai aukščiausi (prasčiausi) rodikliai 2019–2020 m. buvo Alytaus, Utenos ir Tauragės regionuose (atitinkamai 2,05, 1,9 ir 1,76 tCO₂e/gyv.), kuriose šios savybės mažiau palankios, žemiausi (geriausi) –Vilniaus, Šiaulių, Telšių ir Kauno regionuose

⁶⁵ 1500 gyventojų / km² tankumo teritorijose 2021 m. gyventojų surašymo duomenis.

⁶⁶ 300 gyventojų / km² tankumo teritorijose 2021 m. gyventojų surašymo duomenis ir 2 km. spinduliu aplink jas.

⁶⁷ Europos aplinkos agentūros 2019 m. duomenimis, NUTS 3 regionų lygiu.

			<p>(atitinkamai 1,22, 1,3, 1,36 ir 1,38 tCO₂e/gyv.), o Klaipėdos, Panevėžio ir Marijampolės apskričių rodikliai artimi šalies vidurkiui (1,42 t CO₂ e/gyv.). Tačiau priešlaikinių mirčių, priskiriamų ilgalaikiam kietųjų dalelių KD_{2,5} poveikiui, skaičius 100 tūkst. gyventojų pasiskirsto priešingai gyventojų kelionių nulemtiems ŠESD išmetimams. Šiuo atveju aukščiausia ekonominių veiklų koncentracija pasižymintys regionai susiduria su didžiausiu neigiamu poveikiu. Ypač išsiskiria Kauno regionas, kuriam būdinga ne tik antra didžiausia (po Vilniaus regiono) ekonominių veiklų koncentracija, bet ir geografinės padėties nulemti tranzitinio transporto srautai. Jame KD_{2,5} dalelių tarša nulemia didžiausią kiekį priešlaikinių mirčių (101 mirtys/100 tūkst. gyventojų). Antras blogiausias yra Vilniaus regiono rodiklis (96 mirtys/100 tūkst. gyventojų). Tuo tarpu geriausias tarp visų regionų Utenos regiono rodiklis (72 mirtys/100 000 gyventojų), kuriame ekonominis aktyvumas apskritai nedidelis ir didesnę dalį teritorijos (įskaitant urbanizuotas) sudaro gamtinės ar pusiau gamtinės teritorijos (miškai, miestų želdynai, pievos, pelkės ir vandens telkiniai 1500 ir didesnę gyventojų tankumą turinčių teritorijose užima apie 60% ploto⁶⁸). Nedaug prastesnis Telšių regiono rodiklis (77 mirtys/100 000 gyventojų), kuriame ekonominė veikla aktyvesnė, gamtinių teritorijų mažiau, tačiau ekonominė veikla pasiskirsto keliuose ekonominiuose centruose.</p> <p>Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų atveju Vilniaus ir Klaipėdos regionuose paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis 2020 m. buvo mažiausia (atitinkamai 28,4 proc. ir 27 proc.) ir nesiekė šalies vidurkio (46 proc.), o Alytaus, Marijampolės, Utenos ir Šiaulių regionuose – aukščiausia (nuo 70 proc. iki 60 proc.). Aukštesnė už šalies vidurkį rodiklio reikšmė buvo ir Panevėžio, Telšių bei Kauno regionuose (atitinkamai 55 proc., 57 proc. ir 52 proc.).</p> <p>Analizuojant sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų rodiklį, pastebėta, kad reikšmės pasiskirsto kitaip. Klaipėdos ir Telšių regionų rodiklio reikšmės yra žemiausios (4 proc. ir 5 proc.), Tauragės regiono – aukščiausia (33 proc.), nors ir pakartotinai naudoti ar perdirbti paruoštų atliekų dalis šiame regione yra santykinai aukšta (55 proc., kai šalies vidurkis – 46 proc.), kitų regionų rodikliai apytiksliai atitinka šalies vidurkį (19 proc.). Skirtumas tarp dviejų nagrinėtų atliekų tvarkymo rodiklių reikšmių susidaro dėl skirtingo atskiruose regionuose susidariusių ir deginamų atliekų kiekio. Šiuo aspektu ypač išsiskiria Telšių, Vilniaus, Klaipėdos regionai, kuriuose deginama atitinkamai 38 proc., 51 proc. ir 69 proc. visų susidariusių atliekų. Šie regionai iš dalies sprendžia komunalinių atliekų patekimo į sąvartynus problemą, tačiau tai daroma mažiausiai tvari ir aplinkai draugišku būdu, didinant atliekų sektoriuje išmetamą ŠESD.</p>
--	--	--	--

⁶⁸ Neįskaitant žemės ūkio naudmenų.

			<p>Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros santykio bei potencialių taršos židinių tankio rodikliai gali būti apibūdinti kaip neturintys aiškios teritorinės tendencijos, jiems būdinga savita teritorinė sklaida, susijusi ne su administraciniu suskirstymu, bet su gamtiniais ypatumais. Didesnė žaliosios infrastruktūros koncentracija būdinga rytinei Lietuvos daliai. Geriausias santykis tarp nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros – 4/6 – būdingas Utenos regionui, o blogiausias – Vakarinėje Lietuvos dalyje esančiuose Klaipėdos (7/3), Tauragės (7/3) ir Telšių (6/4) regionuose. Likusiuose regionuose šis santykis artimas 5/5.</p> <p>Potencialių taršos židinių teritorinė sklaida Lietuvoje taip pat neturi aiškios teritorinės tendencijos. Aukštos rodiklio reikšmės yra būdingos ir gerus ekonominius rodiklius turinčiam Vilniaus regionui (0,81 vnt./km² 300 ir daugiau gyventojų tankumą turinčiose teritorijose ir aplink jas), ir gerus žaliosios infrastruktūros rodiklius turinčiam Utenos regionui (0,75 vnt./km² 300 ir daugiau gyventojų tankumą turinčiose teritorijose ir aplink jas). Netolygus rodiklio pasiskirstymas dažnu atveju yra susijęs su atitinkamose teritorijose sovietmečiu vykdyta pramonine ir žemės ūkio veikla.</p> <p>4. Analizės išvados</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natūraliai vykstanti ekonominės veiklos koncentracija miestuose, viešųjų paslaugų tinklo tvarkymas, remiantis vien finansinio efektyvumo ir masto ekonomijos principais, gali reikšti, kad dar labiau padidės priklausomybė nuo automobilių ir pasireikš neigiamos to pasekmės gamtinei ir socialinei aplinkai. Šių procesų neigiamas poveikis pasireikš ir didžiausiuose miestuose, kuriuose didės transporto tarša vietos lygiu ir neigiamas KD_{2,5} dalelių poveikis, ir atokiuose regionuose ar jų dalyse (ypač retai gyvenamose Utenos, Alytaus, Tauragės regionų teritorijose), kurių gyventojų kelionės sukuria didesnius ŠESD ir teršalų kiekius. - Prieinamas viešasis transportas turi įtakos ne tik taršos ir ŠESD rodikliams, bet ir prisideda prie geresnio darbo vietų ir paslaugų prieinamumo ir tvaresnio ekonominio augimo (1-osios ir 2-osios problemų sprendimo). - Atliekų tvarkymo tikslai sunkiau pasiekiami kitais atžvilgiais sėkmingai besivystančiose teritorijose, ypač Vilniaus ir Klaipėdos regionuose. Galima daryti prielaidą, kad augantis pragyvenimo lygis ir ateityje lems augantį apkrovimą atliekų tvarkymo sistemoms, dėl ko bus reikalingos adekvačios problemos sprendimo priemonės. <p>5. Siekiamas pokytis</p> <p>Problemos sprendimas padės prisidėti prie NPP siekio: sumažinti transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekį, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu 14 proc. (26 proc. lyginant su 2019 m.), perdirbamų komunalinių atliekų dalį padidinti nuo 46 proc. (2020 m.) iki 60 proc., o sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalį sumažinti nuo 19 proc. (2020 m.) iki 5 proc.,</p>
--	--	--	---

			pagerinti žmogaus sukurtų ir natūralių ar pusiau natūralių paviršių santykį nuo 5/5 (2018 m.) iki 4/6 (2030 m.), nuo 2019 m. iki 2030 m. 55 proc. sumažinti smulkių kietųjų dalelių (KD _{2,5}) nulemtą priešlaikinių mirčių skaičių.
--	--	--	---

II SKYRIUS

REGIONINĖS PAŽANGOS PRIEMONĖS IR PRELIMINARIOS REIKALINGOS PAŽANGOS LĖŠOS

1 lentelė. Regioninių pažangos priemonių sąrašas

Regioninė pažangos priemonė	NPP pažangos uždavinio kodas arba tikslinės teritorijos vystymo uždavinio kodas	Valstybės biudžeto asignavimų valdytojas	Preliminarios reikalingos pažangos lėšos (tūkst. Eur)
1	2	3	4
01-001-07-01-01 (RE) Stiprinti regionų ekonominį augimą, atsižvelgiant į jų potencialą	7.1	Vidaus reikalų ministerija	271 753,7 ES
01-002-07-01-02 (RE) Didinti darbo vietų pasiekiamumą ir viešųjų paslaugų prieinamumą visiems	7.2	Vidaus reikalų ministerija	341 722,9 ES
09-003-02-02-11 (RE) Sumažinti pažeidžiamų visuomenės grupių gerovės teritorinius skirtumus	2.2	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	260 189,5 ES
11-001-02-10-03 (RE) Gerinti kokybiškų visuomenės sveikatos paslaugų prieinamumą regionuose	2.10	Sveikatos apsaugos ministerija	17 299,0 ES
02-001-06-07-02 (RE) Didinti geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumą	6.7	Aplinkos ministerija	139 000,0 ES
02-001-06-08-02 (RE) Plėtoti žaliają infrastruktūrą urbanizuotoje aplinkoje	6.8	Aplinkos ministerija	33 000,0 ES
02-001-06-08-03 (RE) Sutvarkyti praeityje užterštas ir pažeistas urbanizuotas teritorijas	6.8	Aplinkos ministerija	30 598,5 ES
02-001-06-10-01 (RE) Skatinti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą	6.10	Aplinkos ministerija	31 200,0 ES
02-007-06-11-02 (RE) Stiprinti savivaldybių aplinkos oro monitoringą	6.11	Aplinkos ministerija	7 000,0 ES
10-001-05- 03-07 (RE) Gerinti eismo saugą vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse	5.3	Susisiekimo ministerija	20 000,0 ES 5 000,0 VB* *Sostinės regionui pagal problemos mastą projektuojama 5 000,0 tūkst. Eur (20 proc. regioninės pažangos priemonės lėšų), tačiau šios lėšos nėra numatytos regioninės pažangos priemonės finansinėje projekcijoje
10-001-06- 01-03 (RE) Skatinti darnų judumą miestuose	6.1	Susisiekimo ministerija	332 565,2 ES

12-003-03-01-23 (RE) Padidinti ugdymo prieinamumą atskirtį patiriantiems vaikams	3.1	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija	44 000 ES
12-003-03-02-17 (RE) Plėtoti įvairialypį švietimą vykdant visos dienos mokyklų veiklą	3.2	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija	23 000 ES 9 900 VB* * Sostinės regionui pagal problemos mastą projektuojama 9 900 tūkst. Eur (30 proc. regioninės pažangos priemonės lėšų), tačiau šios lėšos nėra numatytos regioninės pažangos priemonės finansinėje projekcijoje

III SKYRIUS

RODIKLIŲ DIFERENCIJAVIMAS IR DETALIZAVIMAS PAGAL REGIONUS IR IŠANKSTINĖS SĄLYGOS

1 lentelė. NPP nustatytų poveikio rodiklių diferencijavimas ir detalizavimas regionams ir išankstinės sąlygos

ALYTAUS REGIONAS						
NPP poveikio rodiklis matavimo vienetai	RPP diferencijuojamas ir detalizuojamas poveikio rodiklis matavimo vienetai	Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos (nuoroda)	Išankstinės sąlygos (Nr.)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektinga rodiklio reikšmė (2025 m.)	Siektinga rodiklio reikšmė (2030 m.)
1	2	3	4	5	6	7
Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerystės grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	66,9 (2020)	68,5	70,9
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus tūkst. eurų	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) tūkst. eurų	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerystės grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	14,9 (2019)	18,3	24,4
Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerystės grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	20,9 (2020)	19,2	15,6
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki	3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis procentai			83 (2020)	84	92

privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis procentai						
Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis procentai			49,2 (2020–2021)	92	95
Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus)	Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) procentai			69 (2019)	69	79
Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų		2	356 (2020)	248	175
Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. procentai	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus procentai	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	3	52 (2020)	55	60
Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai		4	15 (2020)	17	34
Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu procentai	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui – gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) tonos	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	5	2,05 (2018–2019)	1,64	1,22

Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai		7	12 (2020)	8	0
Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai		7	70 (2020)	78	82
Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	70,8 (2020)	77	84
Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	65,3 (2020)	81	98
Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius per metus	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų.		9-12	85 (2019)	b. p. ⁶⁹	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km ² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) vnt./km ²	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	13-14	0,68 (2020)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km ² ir didesnio tankumo teritorijoje	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	15	0,85 arba 5/5 (2021)	b. p.	b. p.
Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis	Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis		6	53 (2020)	33	17

⁶⁹ b. p. – bus papildyta.

1 mln. gyventojų	1 mln. gyventojų					
Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija procentai	Sužeistųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	158 (2020)	91	39

KAUNO REGIONAS						
NPP poveikio rodiklis	RPP diferencijuojamas ir detalizuojamas poveikio rodiklis matavimo vienetai	Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos (nuoroda)	Išankstinės sąlygos (Nr.)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina rodiklio reikšmė (2025 m.)	Siektina rodiklio reikšmė (2030 m.)
1	2	3	4	5	6	7
Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) vidutiniai skirtumai tarp regiono savivaldybių (standartinis nuokrypis)	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	5,6 (2020)	5,6	5,0
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus tūkst. eurų	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) tūkst. eurų	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	20,1 (2019)	23,9	28,4
Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	22 (2020)	20,3	16,4
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki	3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis procentai			92 (2020)	92	98

privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis procentai						
Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis procentai			48,3 (2020–2021)	87	94
Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus)	Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) procentai			66 (2019)	66	75
Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų		2	298 (2020)	214	157
Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. procentai	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus procentai	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	3	59 (2020)	60	63
Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai		4	24 (2020)	26	34
Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmetu kiekiu procentai	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui – gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) tonos	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p. Urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	5	1,38 (2018–2019)	1,23	1,07

Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai		7	20 (2020)	17	7
Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai		7	52 (2020)	60	64
Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	90,4 (2020)	92	94
Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	84,5 (2020)	88	93
Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius per metus	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų.		9-12	101 (2019)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km ² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) vnt./km ²	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	13-14	0,60 (2020)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km ² ir didesnio tankumo teritorijoje	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p. Urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	15	1,03 arba 5/5 (2021)	b. p.	b. p.
Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų	Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	58 (2020)	39	23

Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija procentai	Sužeistųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	204 (2020)	146	85
---	---	--	---	---------------	-----	----

KLAIPĖDOS REGIONAS						
NPP poveikio rodiklis	RPP diferencijuojamas ir detalizuojamas poveikio rodiklis matavimo vienetai	Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos (nuoroda)	Išankstinės sąlygos (Nr.)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina rodiklio reikšmė (2025 m.)	Siektina rodiklio reikšmė (2030 m.)
1	2	3	4	5	6	7
Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) vidutiniai skirtumai tarp regiono savivaldybių (standartinis nuokrypis)	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupes detalizuojantys 107–137 p.)	1	6,1 (2020)	6,1	5,0
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus tūkst. eurų	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) tūkst. eurų	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupes detalizuojantys 107–137 p.)	1	22,2 (2019)	26,4	31,5
Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupes detalizuojantys 107–137 p.)	1	24,8 (2020)	23,0	19,3
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki	3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis procentai			90 (2020)	91	97

privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis procentai						
Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis procentai			52,2 (2020–2021)	92	95
Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus)	Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) procentai			71 (2019)	71	78
Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų		2	290 (2020)	206	156
Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. procentai	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus procentai	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	3	47 (2020)	49	55
Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai		4	11 (2020)	12	22
Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmetu kiekiu procentai	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui – gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) tonos	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	5	1,42 (2018–2019)	1,25	1,08

Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai		7	4 (2020)	0	0
Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai		7	27 (2020)	36	41
Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	80,7 (2020)	84	88
Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	77,5 (2020)	86	96
Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius per metus	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų.		9-12	83 (2019)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km ² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) vnt./km ²	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	13-14	0,56 (2020)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km ² ir didesnio tankumo teritorijoje	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	15	2,17 arba 7/3 (2021)	b. p.	b. p.
Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų	Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	56 (2020)	38	23

Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija procentai	Sužeistųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	305 (2020)	243	177
---	---	--	---	------------	-----	-----

MARIJAMPOLĖS REGIONAS						
NPP poveikio rodiklis	RPP diferencijuojamas ir detalizuojamas poveikio rodiklis matavimo vienetai	Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos (nuoroda)	Išankstinės sąlygos (Nr.)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina rodiklio reikšmė (2025 m.)	Siektina rodiklio reikšmė (2030 m.)
1	2	3	4	5	6	7
Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	62,8 (2020)	67,8	69,7
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus tūkst. eurų	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) tūkst. eurų	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	15,9 (2019)	19,8	24,4
Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	36,4 (2020)	28,7	21,9
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis procentai	3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis procentai			79 (2020)	80	89

Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis procentai			53,3 (2020–2021)	92	94
Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus)	Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) procentai			56 (2019)	56	71
Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų		2	333 (2020)	233	170
Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. procentai	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus procentai	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	3	55 (2020)	57	62
Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai		4	12 (2020)	14	24
Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu procentai	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui – gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) tonos	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	5	1,54 (2018–2019)	1,26	0,98
Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai		7	20 (2020)	16	4

Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai		7	65 (2020)	74	79
Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	72,6 (2020)	79	86
Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	60,4 (2020)	76	93
Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius per metus	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų.		9-12	89 (2019)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km ² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) vnt./km ²	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	13-14	0,51 (2020)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km ² ir didesnio tankumo teritorijoje	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	15	1,08 arba 5/5 (2021)	b. p.	b. p.
Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų	Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	66 (2020)	47	31

Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija procentai	Sužeistųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	206 (2020)	129	49
---	---	--	---	------------	-----	----

PANEVĖŽIO REGIONAS						
NPP poveikio rodiklis	RPP diferencijuojamas ir detalizuojamas poveikio rodiklis matavimo vienetai	Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos (nuoroda)	Išankstinės sąlygos (Nr.)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina rodiklio reikšmė (2025 m.)	Siektina rodiklio reikšmė (2030 m.)
1	2	3	4	5	6	7
Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	67,8 (2020)	69,2	71
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus tūkst. eurų	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) tūkst. eurų	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	16,6 (2019)	20,1	24,4
Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	30,8 (2020)	28,7	21,9
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki	3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis procentai			84 (2020)	85	94

privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis procentai						
Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis procentai			42,5 (2020–2021)	90	92
Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus)	Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) procentai			66 (2019)	66	76
Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų		2	339 (2020)	250	196
Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. procentai	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus procentai	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	3	57 (2020)	59	63
Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai		4	12 (2020)	14	22
Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmetu kiekiu procentai	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui – gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) tonos	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	5	1,57 (2018–2019)	1,33	1,07

Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai		7	33 (2020)	28	14
Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai		7	55 (2020)	66	71
Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	79 (2020)	84	89
Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	72,2 (2020)	83	96
Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius per metus	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų.		9-12	89 (2019)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km ² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) vnt./km ²	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	13-14	0,71 (2020)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km ² ir didesnio tankumo teritorijoje	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	15	1,65 arba 6/4 (2021)	b. p.	b. p.
Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų	Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	134 (2020)	104	79

Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija procentai	Sužeistųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	458 (2020)	338	212
---	---	--	---	---------------	-----	-----

ŠIAULIŲ REGIONAS						
NPP poveikio rodiklis	RPP diferencijuojamas ir detalizuojamas poveikio rodiklis matavimo vienetai	Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos (nuoroda)	Išankstinės sąlygos (Nr.)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina rodiklio reikšmė (2025 m.)	Siektina rodiklio reikšmė (2030 m.)
1	2	3	4	5	6	7
Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	69,1 (2020)	70,5	72,5
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus tūkst. eurų	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) tūkst. eurų	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	16,8 (2019)	20,3	24,5
Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	26,2 (2020)	24,6	21,2
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis procentai	3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis procentai			89 (2020)	90	98

Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis procentai			36,6 (2020–2021)	73	80
Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus)	Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) procentai			71 (2019)	71	78
Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų		2	330 (2020)	239	180
Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. procentai	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus procentai	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	3	61 (2020)	62	65
Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai		4	14 (2020)	15	25
Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu procentai	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui - gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) tonos	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	5	1,3 (2018–2019)	1,13	0,95
Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai		7	21 (2020)	17	7

Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai		7	60 (2020)	67	71
Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	76,1 (2020)	81	85
Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	70,3 (2020)	81	93
Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius per metus	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų.		9-12	85 (2019)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km ² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) vnt./km ²	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	13-14	0,56 (2020)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km ² ir didesnio tankumo teritorijoje	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	15	1,06 arba 5/5 (2021)	b. p.	b. p.
Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų	Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	50 (2020)	34	20

Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija procentai	Sužeistųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	376 (2020)	300	221
---	---	--	---	---------------	-----	-----

TAURAGĖS REGIONAS						
NPP poveikio rodiklis	RPP diferencijuojamas ir detalizuojamas poveikio rodiklis matavimo vienetai	Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos (nuoroda)	Išankstinės sąlygos (Nr.)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina rodiklio reikšmė (2025 m.)	Siektina rodiklio reikšmė (2030 m.)
1	2	3	4	5	6	7
Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupes detalizuojantys 107–137 p.)	1	67,3 (2020)	69,1	71,6
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus tūkst. eurų	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) tūkst. eurų	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupes detalizuojantys 107–137 p.)	1	14,4 (2019)	18,4	24,4
Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupes detalizuojantys 107–137 p.)	1	34,4 (2020)	28,7	21,9
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki	3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis procentai			71 (2020)	72	81

privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis procentai						
Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukiuoju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis procentai			60,5 (2020–2021)	92	95
Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus)	Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) procentai			61 (2019)	61	76
Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų		2	351 (2020)	234	156
Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. procentai	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus procentai	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	3	56 (2020)	59	63
Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai		4	7 (2020)	8	20
Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmetu kiekiu procentai	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui - gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopėdų ir viešojo transporto naudojimas) tonos	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	5	1,76 (2018–2019)	1,39	1,00

Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai		7	40 (2020)	34	14
Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai		7	53 (2020)	67	76
Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	73,1 (2020)	80	88
Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	58,5 (2020)	76	95
Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius per metus	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų.		9-12	81 (2019)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km ² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) vnt./km ²	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	13-14	0,74 (2020)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km ² ir didesnio tankumo teritorijoje	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	15	2,37 arba 7/3 (2021)	b. p.	b. p.
Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų	Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	66 (2020)	43	25

Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija procentai	Sužeistųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	88 (2020)	22	22
---	---	--	---	--------------	----	----

TELŠIŲ REGIONAS						
NPP poveikio rodiklis	RPP diferencijuojamas ir detalizuojamas poveikio rodiklis matavimo vienetai	Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos (nuoroda)	Išankstinės sąlygos (Nr.)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina rodiklio reikšmė (2025 m.)	Siektina rodiklio reikšmė (2030 m.)
1	2	3	4	5	6	7
Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	69,9 (2020)	71,4	73,5
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus tūkst. eurų	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) tūkst. eurų	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	21,6 (2019)	26,2	32,0
Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	23,6 (2020)	21,8	17,7
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis procentai	3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis procentai			84 (2020)	85	94

Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis procentai			44,7 (2020–2021)	90	93
Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus)	Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) procentai			64 (2019)	64	75
Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų		2	289 (2020)	194	130
Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. procentai	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus procentai	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	3	60 (2020)	62	65
Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai		4	14 (2020)	16	27
Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu procentai	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui – gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) tonos	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	5	1,36 (2018–2019)	1,15	0,94
Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai		7	5 (2020)	1	0

Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai		7	57 (2020)	67	73
Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	82,4 (2020)	87	92
Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	73,8 (2020)	85	97
Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius per metus	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų.		9-12	77 (2019)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km ² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) vnt./km ²	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	13-14	0,41 (2020)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km ² ir didesnio tankumo teritorijoje	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	15	1,64 arba 6/4 (2021)	b. p.	b. p.
Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų	Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	92 (2020)	68	47
Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija procentai	Sužeistųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	338 (2020)	229	115

UTENOS REGIONAS						
NPP poveikio rodiklis	RPP diferencijuojamas ir detalizuojamas poveikio rodiklis matavimo vienetai	Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos (nuoroda)	Išankstinės sąlygos (Nr.)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina rodiklio reikšmė (2025 m.)	Siektina rodiklio reikšmė (2030 m.)
1	2	3	4	5	6	7
Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	61,7 (2020)	67,8	69,7
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus tūkst. eurų	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) tūkst. eurų	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	14,9 (2019)	18,7	24,4
Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	42,2 (2020)	28,7	21,9
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis procentai	3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis procentai			81 (2020)	82	90
Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu bendros paskirties	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu bendros paskirties			71,5 (2020–2021)	95	96

švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis	švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis procentai					
Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyje dalyvaujančius vaikus)	Neformaliojo vaikų švietimo galimybėmis pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyje dalyvaujančius vaikus) procentai			74 (2019)	74	81
Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų		2	382 (2020)	272	208
Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. procentai	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus procentai	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	3	59 (2020)	61	64
Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai		4	13 (2020)	14	24
Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu procentai	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui – gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) tonos	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	5	1,9 (2018–2019)	1,55	1,19
Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai		7	24 (2020)	19	6
Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai		7	62 (2020)	72	77

Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	75,1 (2020)	82	89
Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	62,6 (2020)	78	96
Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius per metus	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų.		9-12	72 (2019)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km ² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) vnt./km ²	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	13-14	0,75 (2020)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km ² ir didesnio tankumo teritorijoje	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	15	0,81 arba 4/6 (2021)	b. p.	b. p.
Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų	Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	72 (2020)	53	36
Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija procentai	Sužeistųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	250 (2020)	160	66

VILNIAUS REGIONAS						
NPP poveikio rodiklis	RPP diferencijuojamas ir detalizuojamas poveikio rodiklis matavimo vienetai	Teritorijos naudojimo privalomosios nuostatos (nuoroda)	Išankstinės sąlygos (Nr.)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektina rodiklio reikšmė (2025 m.)	Siektina rodiklio reikšmė (2030 m.)
1	2	3	4	5	6	7
Gyventojų užimtumo lygis (15–64 metų) procentai	Gyventojų užimtumo lygis (15-64 metų) vidutiniai skirtumai tarp regiono savivaldybių (standartinis nuokrypis)	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	10,5 (2020)	10,5	7,0
Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių), tenkanti vienam dirbančiajam per metus tūkst. eurų	Pridėtinė vertė gamybos sąnaudomis pagal veiklos vykdymo vietą (nefinansinių įmonių) / dirbančiajam (tūkst. Eur) tūkst. eurų	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	25,9 (2019)	30,4	36,1
Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Asmenys, patiriantys skurdo riziką ar socialinę atskirtį procentai	Partnerystės urbanistinėje sistemoje (LRBP sprendinių 90 p. ir konkrečių partnerysčių grupės detalizuojantys 107–137 p.)	1	19,9 (2020)	17,8	13,0
Vaikų, dalyvaujančių ikimokyklinio ugdymo programose nuo 3 metų iki privalomo pradinio ugdymo amžiaus, dalis procentai	3–5 metų vaikų, ugdomų švietimo įstaigose, dalis procentai			95 (2020)	95	95
Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis	Negalią turinčių mokinių, ugdomų įtraukioju būdu bendros paskirties švietimo įstaigose (bendrosiose klasėse), dalis procentai			50 (2020–2021)	78	85

Neformaliojo vaikų švietimo galimybės pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus)	Neformaliojo vaikų švietimo galimybės pasinaudojusių mokinių dalis (išskyrus ikimokykliniame ir priešmokykliniame ugdyme dalyvaujančius vaikus) procentai			63 (2019)	63	72
Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų	Preveninėmis priemonėmis išvengiamas mirtingumas (standartizuotas) mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų		2	288 (2020)	205	143
Socialinio būsto poreikio patenkinimas nuo jo laukiančiųjų asmenų (šeimų) skaičiaus, proc. procentai	Patenkintas socialinio būsto poreikis nuo tokią teisę turinčių asmenų (šeimų) skaičiaus procentai	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	3	42 (2020)	44	47
Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai	Socialines paslaugas gaunančių tikslinės grupės asmenų dalis nuo bendro su skurdo rizika ar socialine atskirtimi susiduriančių gyventojų skaičiaus procentai		4	18 (2020)	18	22
Transporto sektoriuje išmetamo ŠESD kiekio pokytis, palyginti su 2005 m. išmestu kiekiu procentai	Šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimai 1 gyventojui - gyventojų kelionių įtaka (lengvųjų automobilių, motociklų, mopedų ir viešojo transporto naudojimas) tonos	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	5	1,22 (2018–2019)	1,13	1,04
Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai	Sąvartynuose šalinamų komunalinių atliekų dalis procentai		7	21 (2020)	17	3
Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai	Paruoštų pakartotinai naudoti ir perdirbtų komunalinių atliekų dalis procentai		7	28 (2020)	38	43
Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis,	Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, dalis,		8	85,9 (2020)	89	91

palyginti su visais gyventojais procentai	palyginti su visais gyventojais procentai					
Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai	Gyventojų, aprūpinamų centralizuotai teikiamomis nuotekų tvarkymo paslaugomis, dalis, palyginti su visais gyventojais procentai		8	81,9 (2020)	88	96
Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius per metus	Priešlaikinės mirtys, priskiriamos ilgalaikiam kietųjų dalelių KD _{2,5} poveikiui mirusiųjų skaičius 100 tūkst. gyventojų.		9-12	96 (2019)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Potencialių taršos židinių tankumas 300 gyv./km ² ir didesnio tankumo ir aplinkinėje teritorijoje (iki 2 km.) vnt./km ²	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	13-14	0,81 (2020)	b. p.	b. p.
Natūralių ir pusiau natūralių teritorijų ploto santykis su Lietuvos plotu	Nepralaidžių dangų ir žaliosios infrastruktūros plotų santykis 1500 gyv./km ² ir didesnio tankumo teritorijoje	Kompaktiško miesto principai (LRBP sprendinių 58 p. ir detalizuojantys 66–70 p.; urbanistinėse aglomeracijose papildomai 73–83 p.)	15	1,00 arba 5/5 (2021)	b. p.	b. p.
Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų	Žuvusiųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	50 (2020)	38	27
Sunkiai sužeistų eismo dalyvių keliuose skaičiaus pokytis, palyginti su pradine situacija procentai	Sužeistųjų keliuose skaičius skaičius, tenkantis 1 mln. gyventojų		6	247 (2020)	202	154

3 lentelė. Išankstinės sąlygos

Išankstinės sąlygos numeris	Išankstinė sąlyga
-----------------------------	-------------------

1	2
1.	Patvirtintos teritorinės strategijos, atitinkančios Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės (Bendrijų nuostatų reglamento), 29 straipsnio reikalavimus ir patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse yra numatytos veiklos šioms strategijoms įgyvendinti.
2.	Patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse numatytos veiklos, skirtos kokybiškų visuomenės sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumui didinti, yra pagrįstos mokslo įrodymais, pripažinta gerąja praktika ar tarptautiniais standartais, pagal Sveikatos apsaugos ministerijos pateiktą metodiką.
3.	Patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse yra numatytos veiklos, skirtos socialinio būsto prieinamumui didinti, ir investicijomis užtikrinamas socialinio būsto prieinamumas neįgaliesiems bei gausioms šeimoms.
4.	Patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse yra numatytos veiklos, skirtos institucinės globos pertvarkai įgyvendinti, ir iki 2022 m. liepos 1 d. yra parengti ir suderinti su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija regioniniai socialinių paslaugų ir socialinių paslaugų infrastruktūros, reikalingos įgyvendinti institucinės globos pertvarką, žemėlapiai.
5.	Patvirtinti darnaus judumo mieste planai ir elektromobilių įkrovimo infrastruktūros plėtros iki 2030 m. planai ir patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse yra numatytos veiklos, turinčios tiesioginį poveikį ŠESD mažinimui ir atitinkančios universalaus dizaino principą bei Lietuvos Respublikos alternatyviųjų degalų įstatyme elektromobilių įkrovimo infrastruktūrai keliamus reikalavimus.
6.	Nustatytos „juodosios dėmės“, vadovaujantis Juodųjų dėmių nustatymo ir šalinimo gatvėse ir vietinės reikšmės keliuose metodika, patvirtinta Lietuvos automobilių kelių direkcijos prie Susisiekimo ministerijos direktoriaus 2014 m. rugsėjo 1 d. įsakymu Nr. V-265 „Dėl juodųjų dėmių nustatymo ir šalinimo gatvėse ir vietinės reikšmės keliuose metodikos patvirtinimo“.
7.	Patvirtintas Valstybinis atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planas, ir patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse yra numatytos veiklos, atitinkančios regioninius ir (ar) savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planus. Veiklų atitiktis patvirtintiems regioniniams ir (ar) savivaldybių atliekų prevencijos ir tvarkymo planams, parengtiems Valstybiniam atliekų prevencijos ir tvarkymo 2021–2027 m. planui įgyvendinti.
8.	Patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse numatytos veiklos, atitinkančios geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planą.
9.	Miestams, turintiems daugiau kaip 20 000 gyventojų, yra parengti ir patvirtinti žalinimo planai pagal aplinkos ministro patvirtintą metodiką žalinimo planams rengti.
10.	Miestams, miesteliams ar kitoms urbanizuotoms vietovėms yra parengti ir patvirtinti žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiai pagal aplinkos ministro patvirtintą metodiką žaliosios infrastruktūros poreikio žemėlapiams sudaryti.
11.	Patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse numatytos veiklos, kurios įgyvendinamos urbanizuotose teritorijose, kurių gyventojų tankis yra 1500 gyventojų/km ² arba didesnis ir kurių gamtinių ir antropogeninių plotų santykis yra mažesnis nei 1,5 (t. y., neatitinka optimalaus Lietuvos teritorijos žemės naudmenų plotų santykio, kurį sudaro 60 proc. natūralios naudmenos ir 40 proc. intensyvaus naudojimo antropogeninės naudmenos).
12.	Patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse numatytos veiklos, kuriomis pasiekiamas žalumo indekso įrankio skaičiuoklės reikalaujamas žalumo indekso balas.
13.	Patvirtintose regionų plėtros planų pažangos priemonėse numatytos veiklos, kurios įgyvendinamos urbanizuotose teritorijose, kurių gyventojų tankis didesnis kaip 300 gyventojų/km ² .
14.	Rekultivuota žemė naudojama želdynų ir želdinių įrengimui, socialiniams būstams, ūkinei, kultūrinei, sporto ar bendruomeninei veiklai ar kitai paskirčiai.
15.	Savivaldybės tarybos patvirtinta Bendrijų savivaldybių aplinkos monitoringo nuostatų reikalavimus atitinkanti savivaldybės aplinkos (oro) monitoringo programa kietųjų dalelių KD _{2,5} koncentracijos aplinkos ore matavimams ir kitų oro teršalų (kai reikia atsižvelgiant į esamą situaciją savivaldybėje,

	savivaldybės teritorijoje vykdomą ūkinę ar kitą veiklą) koncentracijos aplinkos ore matavimams, kurią derindama Aplinkos apsaugos agentūra pateikė išvadą, kad programoje kietųjų dalelių KD _{2,5} matavimams nustatytos sąlygos atitinka valstybiniam aplinkos monitoringui keliamus reikalavimus ir vykdant šias sąlygas gauti duomenys bus tinkami pagal Aplinkos monitoringo įstatymą naudoti valstybinio aplinkos monitoringo tikslams.
--	---

IV SKYRIUS PRELIMINARIAI NUMATOMOS PAŽANGOS LĖŠOS REGIONAMS

Regionas	Pažangos lėšos (tūkst. Eur)		
	Iš viso	Iš jų:	
		Valstybės biudžeto asignavimai	ES lėšos
1	2	3	
Alytaus regionas			122 282,80, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 18 899,2
Kauno regionas			252 487,92, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 67 191,3 Papildomai (į pažangos lėšų sumą neįskaičiuota): 29 600 (Teisingos pertvarkos fondas (TPF))
Klaipėdos regionas			191 885,12, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 36 790,5
Marijampolės regionas			126 863,76, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 18 108,6
Panevėžio regionas			159 962,10, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 28 634,6
Šiaulių regionas			170 580,84, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 33 383,2 Papildomai (į pažangos lėšų sumą neįskaičiuota): 46 000 (TPF)
Tauragės regionas			103 688,91, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 12 586,5
Telšių regionas			90 463,55, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 9 806,1 Papildomai (į pažangos lėšų sumą neįskaičiuota): 37 250,0 (TPF)
Utenos regionas			130 096,25, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 16 269,7
Vilniaus regionas		*5 000 000 Pagal problemos mastą, papildomai projektuojama 20 proc. regioninės pažangos priemonės sumos žuvusiųjų ir sužeistųjų skaičiui keliuose mažinti. Lėšos Susisiekimo ministerijos regioninės pažangos priemonės 10-001-05- 03-07 (RE) „Gerinti eismo saugą vietinės reikšmės keliuose ir gatvėse“ finansinėje projekcijoje nenumatytos.	203 017,55, iš jų tvariai miestų plėtrai ne mažiau kaip 30 083,4

		<p>*9 900 000</p> <p>Pagal problemos mastą, papildomai projektuojama 30 proc. regioninės pažangos priemonės sumos neformaliajam vaikų švietimui. Lėšos Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos regioninės pažangos priemonės 12-003-03-02-17 (RE) „Plėtoti įvairialypį švietimą vykdant visos dienos mokyklų veiklą“ finansinėje projekcijoje nenumatytos.</p>	
--	--	--	--